VTI rapport 710
Utgivningsår 2011

www.vti.se/publikationer

Rattfylleri vid vållandebrott i trafiken

Analys av uppgifter i lagföringsregistret

Mohammad-Reza Yahya
Ulf Hammarström

vti
FINDING A BETTER WAY

Utgivare:

vti

581 95 Linköping

Publikation:
VTI rapport 710

Utgivningsår:	Projektnummer:	Dnr:
2011	12567	2006/0619-24

Projektnamn:
Rattfylleri vid vållandebrott i trafiken

Författare:
Mohammad-Reza Yahya och Ulf Hammarström

Uppdragsgivare:
VTI

Titel:
Rattfylleri vid vållandebrott i trafiken – analys av uppgifter i lagföringsregistret

Referat (bakgrund, syfte, metod, resultat) max 200 ord:

Den anmälda rattfylleribrottsligheten i Sverige har ökat under de senaste åren (1999–2005).

Det pågår diskussioner om att skärpa lagstiftningen mot rattfylleri och andra grova trafikbrott som årligen orsakar många dödsfall och skador.

Projektet syftar till att belägga i vad mån det finns skillnader mellan onyktra och nyktra förare i fråga om straffpåföljden för trafikbrott som resulterar i trafikolyckor där människor dödas eller skadas. Studien begränsas till vägtrafikolyckor i Sverige där domar avkunnats 1990–2005. Det har inte påträffats någon publicerad forskning och litteratur som handlar om jämförelse mellan kategorierna ”inte rattfulla” och ”rattfulla” angående straffpåföljden för huvudbrotten: ”vållande till annans död” och ”vållande till kroppsskada eller sjukdom”.

Analysen baseras på data från en samkörning mellan lagföringsregistret och registret för vägtrafikolyckor. Samkörningen gjordes av SCB. Undersökningen baseras på lagföringsregistret. Totalt finns 1 995 personer som är i åldern 18–64 år och åtalade i tingsrätter med vållandebrott i trafiken som huvudåtal. I analysen studeras huvudåtal, huvuddom och huvudpåföljder. Dessutom jämförs kategorierna ”rattfulla” och ”inte rattfulla”.

Vad som inte analyserats i föreliggande studie är om det finns skillnader i straffutmätning kopplad till kön och ålder. Andra faktorer som skulle kunna vara av intresse att relatera till straffutmätning skulle kunna vara: personer födda i Sverige respektive utomlands, inkomst, region och etc.

Nyckelord:
Rattfylleri, vållande, olycka, skadade, dödade, register, straff

ISSN:	Språk:	Antal sidor:
0347-6030	Svenska	48 + 9 bilagor

Publisher:

vti

SE-581 95 Linköping Sweden

Publication:
VTI rapport 710

Published:	**Project code:**	**Dnr:**
2011	12567	2006/0619-24

Project:
Rattfylleri vid vållandebrott i trafiken

Author:
Mohammad-Reza Yahya and Ulf Hammarström

Sponsor:
VTI

Title:
The offender's drink-driving as accident cause in traffic – An analysis of data in the register of legal proceedings

Abstract (background, aim, method, result) max 200 words:

The number of reported drink-driving offences in Sweden has increased in recent years (1999–2005).

Discussions are going on about tightening up the legislation against drink-driving and other serious traffic offences that cause many fatalities and injuries every year.

The project aims to substantiate to what extent differences exist between drunk and sober drivers as regards the penalties for traffic offences that result in traffic accidents where people are killed or injured. The study is limited to road traffic accidents in Sweden where sentences were passed between 1990 and 2005.

No published research and literature have been found that deal with comparisons between the categories "drunk behind the wheel" and "not drunk behind the wheel" as regards punishment for a principal offence of "causing another person's death" or "causing bodily harm or illness".

The analysis is based on data from a matching between the register of legal proceedings and the register of road accidents. The matching was done by Statistics Sweden (SCB). The study is based on the register of legal proceedings. In all, there are 1,995 people between the ages of 18 and 64 who have been prosecuted for carelessness in traffic offence as the principal charge. The analysis studies principal charge, principal sentence and principal penalty. The categories "drunk behind the wheel" and "not drunk behind the wheel" are also compared.

What is not analysed in the present study is whether differences exist in the meting out of a penalty linked to gender and age. Other factors that might be of interest to relate to the penalty meted out might include people born in Sweden and abroad, income, region, etc.

Keywords:
Offender, drink-driving, drunken driver, register, accident, accident cause, register, injury, offence

ISSN:	**Language:**	**No. of pages:**
0347-6030	Swedish	48 + 9 Appendices

Förord

Inger Forslund och Ulf Thorsson på Statistiska Centralbyrån (SCB), Befolknings- och välfärdsstatistik, Enheten för demokratistatistik, har uttagit och samkört datamaterialet från registerdatabasen. Claes Eriksson, Bibliotek och informationscenter, VTI, gjorde litteratursökningen via databaser. Hans Thulin, tidigare VTI, gav värdefulla råd under arbetets gång och hjälpte till vid redigering av rapporten. Tarja Magnusson, VTI, har varit behjälplig med vissa delar av rapporten. Gunilla Sjöberg, VTI, har slutredigerat rapporten. Stort tack för deras värdefulla insatser.

Projektet finansierades av anslagsmedel vid VTI under året 2007. Projektledare har varit Mohammad-Reza Yahya, VTI.

Linköping april 2011

Mohammad-Reza Yahya

Omslag: VTI/Hejdlösa bilder och photos.com

Kvalitetsgranskning

Granskningsseminarium genomfördes 2008-03-03 där Mats Wiklund, var lektör. Vid granskningsseminariet gav Lennart Folkeson och Gunilla Sörensen värdefulla synpunkter. Författarens närmaste chef Maud Göthe-Lundgren, VTI, har därefter granskat och givit godkännande för publicering 2011-03-15.

Quality review

Review seminar was carried out on 3 March 2008 where Mats Wiklund reviewed and commented on the report. Mohammad-Reza Yahya has made alterations to the final manuscript of the report. The research director of the project manager Maud Göthe-Lundgren, VTI, examined and approved the report for publication on 15 March 2011.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 5

Summary 7

1 Inledning 11
1.1 Bakgrund 11
1.2 Historik 11

2 Syfte 13

3 Metod 14
3.1 Litteraturstudie 14
3.2 Registerdata 14
3.3 Begränsningar och bortfall 15
3.4 Lagstiftning 16

4 Tidigare forskning och litteratur 18

5 Resultat 19
5.1 Inledning 19
5.2 Kön och ålder 19
5.3 Tidigare lagföringar 22
5.4 Huvudåtal och dom 24
5.5 En jämförelse av domslut mellan ”rattfulla” och ”inte rattfulla”, (SFS nr: 1962:700) 25
5.6 En jämförelse av straffskala mellan ”rattfulla” och ”inte rattfulla” 26
5.7 En jämförelse av huvudpåföljd inom olika domar 28
5.8 Fördelning på huvudpåföljd inom olika domar och straffskalor 32
5.9 Analys av straffutmätning för fängelsedomar (SFS nr: 1962:700) 37

6 Diskussion/slutsatser 44

Referenser 48

Bilagor:

Bilaga 1 Lagen om straff för vissa trafikbrott

Bilaga 2 Lagen om vållande till annans död, kroppsskada/sjukdom och framkallande av fara

Bilaga 3 Åtalsunderlåtelse

Bilaga 4 Påverkan av olika alkoholmängder

Bilaga 5 Gränserna för rattfylleri i Europa, 2009

Bilaga 6 Poster som har utgått från analysen

Bilaga 7 Detaljerade tabeller

Bilaga 8 Ordlista

Bilaga 9 Lagförändringsförslag

Rattfylleri vid vållandebrott i trafiken – analys av uppgifter i lagföringsregistret

av Mohammad-Reza Yahya och Ulf Hammarström
VTI
581 95 Linköping

Sammanfattning

Den polisanmälda brottsligheten avseende rattfylleri i Sverige har ökat med 61 % under åren 1999–2005. Sambandet mellan alkoholpåverkade motorfordonsförare och risk för olyckor har påvisats i en mängd studier.

Det har inte påträffats någon publicerad forskning och litteratur som handlar om jämförelse mellan kategorierna ”inte rattfulla” och ”rattfulla” angående straffpåföljden för huvudbrotten: ”vållande till annans död” och ”vållande till kroppsskada eller sjukdom”. Eftersom typ av straff och straffets omfattning kan förväntas påverka brottslighet, kan det vara av intresse att studera om det finns skillnader mellan nyktra och onyktra förare då det gäller straffpåföljden för trafikbrott och i så fall hur stora skillnaderna är.

I föreliggande rapport beskrivs resultaten av en studie, en totalundersökning, som har genomförts med syfte att belägga i vad mån det finns skillnader mellan onyktra och nyktra förare i fråga om straffpåföljden för trafikbrott som resulterar i trafikolyckor där människor dödas eller skadas. En samkörning mellan lagföringsregistret och registret för vägtrafikolyckor gav att cirka 21 % inte kunde återfinnas i registret med trafikolyckor. Beroende på bortfallets storlek valdes att basera studien på analys av enbart lagföringsregistret. Studien har primärt inriktats mot en huvudgrupp enligt följande:

- personer som är mellan 18 och 64 år
- huvudbrott: ”vållande till annans död”, ”vållande till kroppsskada/sjukdom” och ”framkallande av fara för annan”
- dömda i tingsrätter under perioden 1990–2005. Ifråga om straffutmätning, tid i fängelse, har en avgränsning gjorts till 1995–2005.

Onyktra förare har indelats i kategorierna ”rattfylleri” och ”grovt rattfylleri” enligt den lagstiftning som gällt under utvald tidsperiod. Det finns totalt 1 995 poster i registret för den specificerade gruppen, huvudgruppen, varav 88 % män och 12 % kvinnor. Andelen onyktra är för män är 25 % och för kvinnor 20 %. Gruppen yngre än 35 år är överrepresenterad i registret i relation till befolkningsregistret.

Inom huvudgruppen har 31 % begått brott under de 10 senaste åren. Trafikbrott har tidigare begåtts av 9 %. De som begått fler än tre tidigare brott utgör 14 %. Andelen kvinnor är mindre inom tidigare lagföringar jämfört med huvudgruppen.

Var femte av de som var dömda i tingsrätten för ”vållande till annans död” och ”vållande till kroppsskada/sjukdom” har varit onyktra. Av de som dömts för ”framkallande av fara” har 2/3 varit onyktra.

En fullständig utvärdering av skillnader i påföljd mellan nyktra och alkoholpåverkade omfattar både fördelning på typer av straff och straffutmätning per typ. Straffutmätning per typ av brott beror på klassad grad av oaktsamhet: ringa oaktsamhet, oaktsamhet eller grov oaktsamhet. Enligt lagtexten (”…när det krävs särskild uppmärksamhet eller

skicklighet…") ger onykterhet en utökad möjlighet att klassa ett brott som grov oaktsamhet.

Andel grov oaktsamhet för nyktra respektive onyktra är:

- vållande till annans död: 3,1 % respektive 55 % (grovt rattfulla, 67 %)
- vållande till kroppsskada: 3,5 % respektive 84 % (grovt rattfulla, 86 %)
- framkallande av fara: 100 % för samtliga.

Man kan notera domstolarnas bedömning att det vid bilkörning inte generellt krävs "…särskild uppmärksamhet eller skicklighet…" trots att olycka med kroppsskada eller dödsfall inträffat. Behovet av att uppfylla detta krav har varit betydligt mindre vid dödsfall (55 %) än vid kroppsskada (84 %).

Andel fängelsedomar vid grov oaktsamhet för nyktra, rattfulla respektive grovt rattfulla är:

- vållande till annans död: 90 %, 88 % respektive 86 %
- vållande till kroppsskada: 77 %, 68 % respektive 79 %.

Vid grov oaktsamhet, den helt dominerande klassningen vid fängelsedomar, har följande antal dagar blivit utdömda för nyktra, rattfulla respektive grovt rattfulla:

- vållande till annans död: 470, 468 respektive 436 dagar
- vållande till kroppsskada: 308, 235 respektive 191 dagar.

För onyktra har därmed kortare strafftid utdömts än för nyktra. Grovt rattfulla har fått kortare tid än rattfulla.

Den stora skillnaden mellan nyktra och onyktra är därmed andel dömda för grov oaktsamhet, vilket är vad som kan förväntas enligt lagtexten. Vid grov oaktsamhet har, i de antalsmässigt dominerande grupperna av domslut, nyktra dömts till längre tid i fängelse än de onyktra. Vidare har de grovt rattfulla dömts till kortare tid än de rattfulla.

Om all fängelsetid vid kroppsskada respektive dödsfall slås ut på samtliga dömda, även andra påföljder än fängelse, blir det genomsnittliga straffet för onyktra minst 10 gånger större än för nyktra.

Vad som inte analyserats i föreliggande studie är om det finns skillnader i straffutmätning kopplad till kön och ålder. Andra faktorer som skulle kunna vara av intresse att relatera till straffutmätning skulle kunna vara:

- personer födda i Sverige respektive utomlands
- inkomst
- region etc.

Det borde också finnas behov av att utreda varför en så stor andel som 21 % av olyckorna i lagföringsregistret inte återfinns i trafikolycksregistret.

The offender's drink-driving as accident cause in traffic – An analysis of data in the register of legal proceedings

by Mohammad-Reza Yahya and Ulf Hammarström
VTI (Swedish National Road and Transport Research Institute)
SE-581 95 Linköping Sweden

Summary

The number of reported drink-driving offences in Sweden has increased by 61% in recent years (1999–2005). The connection between alcohol-intoxicated motor vehicle drivers and accident risk has been demonstrated in many studies.

No published research and literature have been found that deal with comparisons between the categories "drunk behind the wheel" and "not drunk behind the wheel" as regards punishment for a principal offence of "causing another person's death" or "causing bodily harm or illness". Since the type of penalty and the scope of the penalty can be expected to have an effect on crime, it may be of interest to study whether differences exist between drunk and sober drivers as regards the penalty for the traffic offence and if so how great such differences are.

This report describes the results of a study, a total survey, conducted with the aim of determining to what extent differences exist between drunk and sober drivers as regards the penalty for traffic offences that result in traffic accidents where people are killed or injured. A matching between the register of legal proceedings and the register of road traffic accidents showed that 21% could not be found in the traffic accident register. Due to the large number of drop-out cases, it was chosen to base the study on an analysis of the register of legal proceedings. The study primarily focused on a principal group as follows:

- people between the ages of 18 and 64
- principal offence: "causing another person's death", "causing bodily harm or illness" and "creating danger to another person"
- convicted at a district court between 1990 and 2005. Regarding the penalty *time in prison* a delimitation has been made to the years from 1995 to 2005.

Drunk drivers have been divided into the categories "drink-driving" and "aggravated drink-driving" according to the legislation that was in force during the chosen period. There are a total of 1,995 records in the register for the specified group, the main group, 88% of them men and 12% women. The proportion of drunk drivers is for men 25% and for women 20%. The group of drives below the age of 35 is over-represented in the register in relation to the population register.

In the main group, 31% have committed an offence during the previous 10 years. Traffic offences have been committed previously by 9%. More than three previous offences have been committed by 14%. The proportion of women is smaller in previous legal proceedings compared to the main group.

One in five of those who had been convicted in a district court for "causing another person's death" and "causing bodily harm or illness" had been drunk. Of those convicted of "creating danger to another person", 2/3 had been drunk.

A complete evaluation of differences in penalty between sober and alcohol-intoxicated drivers comprises both the distribution of types of penalty and the penalties meted out for each type. The penalty meted out per type of offence is dependent on a classified degree of carelessness: limited carelessness, carelessness or gross carelessness. According to the wording of the law ("…when special attention or skill is required…"), drunkenness gives an expanded possibility to classify an offence as gross carelessness.

The proportion of gross carelessness for sober and drunk drivers is:

- causing another person's death: 3.1% and 55% respectively (aggravated drink-driving 67%)
- causing bodily harm: 3.5% and 84% respectively (aggravated drink-driving 86%)
- creating danger to another person: 100% in all cases.

The courts' opinion that ("…special attention or skill…") generally is not required when driving a car, despite an accident resulting in bodily harm or death having occurred is worth noting. There has been considerably less need to satisfy these requirements in cases of death (55%) than bodily harm (84%).

The proportion of prison sentences in cases of gross carelessness for sober, drunk and severely drunk drivers is:

- causing another person's death: 90%, 88% and 86%, respectively
- causing bodily harm: 77%, 68% and 79%, respectively.

In cases of gross carelessness, by far the most prominent classification in the case of prison sentences, the following numbers of days in prison have been imposed for sober, drunk and severely drunk drivers:

- causing another person's death: 470, 468 and 436 days, respectively
- causing bodily harm: 308, 235 and 191 days, respectively.

Shorter prison sentences have thus been imposed for drunk drivers than for sober drivers. Severely drunk drivers have received shorter sentences than drunk drivers.

The major difference between sober and drunk drivers is thus the proportion sentenced for gross carelessness, which is as expected according to the wording of the law. In the case of gross carelessness, sober drivers have been sentenced to longer periods in prison than the drunken drivers in the groups with the most court decisions. Furthermore, the severely drunk drivers have been given shorter prison sentences than the drunk drivers.

If all prison time for bodily harm and death is spread over all the people sentenced, also including penalties other than imprisonment, the average penalty for drunk drivers is at least 10 times greater than for sober drivers.

What is not analysed in the present study is whether differences exist in the meting out of a penalty linked to gender and age. Other factors that might be of interest to relate to the penalty meted out might include

- people born in Sweden and abroad
- income
- region, etc.

There should also be a need to investigate why such a large proportion as 21% of the accidents in the register of legal proceedings cannot be found in the traffic accident register.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Den polisanmälda brottsligheten avseende rattfylleri i Sverige har ökat (med 61 %) under de senaste åren (1999–2005). Möjliga orsaker är skärpning av lagstiftning om drog- och rattfylleri samt polisens ökade tillämpning av riktade kontroller. Detta skall också ses mot bakgrund av en ökning av alkoholkonsumtionen med 28 % på 6 år (1999–2005). (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, 2006.)

Sambandet mellan antal alkoholpåverkade motorfordonsförare och risk för olyckor har påvisats i en mängd studier, se t.ex. Vägverket (2004). Under åren 2003–2005 var 31 % av de trafikdödade personbilsförarna påverkade av alkohol, med minst 0,1 ‰ alkohol i blodet, se Ifver (2007).

En ”rattfull” förare med 1,0 ‰ i blodet löper omkring 7 gånger större risk att dödas i en trafikolycka än en ”inte rattfull” förare. För ungdomar i åldern 18–24 år är olycksrisken 900 gånger högre vid 0,5 ‰ än vid ”inte rattfull”, se Vägverket (2004). I bilaga 4 och bilaga 5 finns informationer om hur olika alkoholmängder påverkar bilkörningen, respektive finns informationer om gränsvärden för rattfylleri i Europa.

Rattfylleri utgör ett avgörande hinder i strävan att radikalt minska trafikdödligheten i enlighet med den nollvision Sveriges riksdag har antagit. Regeringen har velat skärpa lagstiftningen mot rattfylleri och andra grova trafikbrott som årligen orsakar många dödsfall och skador (se lagförslag i bilaga 9). Enligt förslaget skall minimistraffet för grovt vållande till annans död höjas från 6 månader till ett år i fängelse. Vid rattfylleri klassas brott normalt som grovt.

Kunskapen om hur onykterhet inverkar på den utdömda straffpåföljden för trafikolyckor är begränsad. Eftersom straff och strafflängden också motverkar ökandet av brottslighet, kan det vara av intresse att studera om det finns skillnader mellan nyktra och onyktra förare då det gäller straffpåföljden för trafikbrott och i så fall hur stora skillnaderna är.

1.2 Historik

Den svenska rattfyllerilagstiftningen har en historia som går tillbaka till början av 1920-talet. Definitionen av rattonykterhet respektive rattfylleri har liksom påföljden skärpts genom åren. Nedan följer en kortfattad historik över den svenska rattfyllerilagstiftningen, se Brottsförebygganderådet, BRÅ-rapport 1998:7.

- ***1923*** infördes det första straffbudet mot rattfylleri. Under första åren straffades rattfyllerister endast med böter. År 1930 infördes emellertid fängelse i straffskalan
- ***1930*** infördes fängelse i straffskalan
- ***1941***. Gränserna för trafikonykterhet och rattfylleri bestämdes till 0,8 respektive 1,5 ‰
- ***1951***. Lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott trädde i kraft. *”Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott”* finns i bilaga 1
- ***1957***. Promillegränsen för rattfylleri sänktes från 0,8 till 0,5 ‰.
- ***1990***. Lagstiftningen för vissa trafikbrott: Gradindelning av brott till rattfylleri och ändrades grovt rattfylleri var en förändring och en ytterligare sänkning från 0,5 till 0,2 ‰ för rattfylleri. Denna gräns gäller också idag

- ***1994***. Promillegränsen sänktes för grovt rattfylleri från 1,5 till 1,0 ‰. Maximistraffet för grovt rattfylleri höjdes från ett till två års fängelse
- ***1999***. Lagen om nollgräns för narkotika i trafiken.

Vid åtal för trafikbrott i anslutning till trafikolyckor tillämpas ”*Lag om vållande till annans död, kroppsskada/sjukdom och framkallande av fara”, se* i bilaga 2.

2 Syfte

Projektet syftar till att belägga i vad mån det finns skillnader mellan onyktra och nyktra förare i fråga om straffpåföljden för trafikbrott som resulterar i trafikolyckor där människor dödas eller skadas. Studien begränsas till vägtrafikolyckor i Sverige där domar avkunnats 1990–2005.

3 Metod

Projektet består av tre delar:

- sökning av litteratur, hemsidor m.m. rörande trafikolyckor och straffpåföljd
- insamling, samkörning och analys av data ur trafikolycksregistret och lagföringsregistret rörande brott avseende rattfylleri och vårdslöshet i trafik som medför vållande till annans död eller kroppsskada
- sammanställning av analysresultat och dokumentation.

3.1 Litteraturstudie

Kunskapsinhämtningen omfattar en begränsad litteraturgenomgång av svenska tidskrifter, böcker och hemsidor. Frågeställningen gäller hur onykterhet påverkar straffutmätningen för trafikbrott som resulterar i olyckor med dödsfall eller personskador.

Sökningen efter tidigare forskning och litteratur gjordes i följande databaser via biblioteket vid VTI: databas TRAX, universitetens gemensamma databas LIBRIS, och från Juridisk Tidskrift. Vidare gjordes sökning på Domstolsverkets webbplats, bland svenska avhandlingar (licentiat, doktors) och på internet.

Det finns inga publicerade resultat av jämförelser mellan nyktra och onyktra förare i frågan om straffpåföljden för SFS 1962:700. Det finns däremot mycket forskning om rattfylleri och dess effekter. Ett par rapporter som handlar om forskning kring straffpåföljden presenteras i avsnitt 4.

3.2 Registerdata

Undersökningen är en registerstudie, där samkörning görs över lagföringsregistret, vägtrafikolycksregistret och personregistret. I samkörningen har lagföringsregistret den centrala rollen. På grund av att personuppgifter, avidentifierade, ingår i studien skickades en ansökan om etikprövning till den regionala etikprövningsnämnden i Linköping. Etikprövningsnämnden beslöt vid sammanträde 2007-02-20 att godkänna ansökan.

Registerdata beställdes hos Statistiska centralbyrån, SCB, (Befolknings- och välfärdsstatistik, Enheten för demokratistatistik).

Det finns en ordlista i bilaga 8 över juridiska ord och termer som finns i statistiken, (Åklagarmyndigheten, 2007).

De data som analysen baseras på är hämtade från lagföringsregistret. Där finns information om åtalade personer som befunnits skyldiga till brott. Ur detta register har ett uttag gjorts av lagförda över trafikbrott enligt tabell 1 och med domar som avkunnades under perioden 1990–2005 i Sverige. Detta har resulterat i ett uttag omfattande 2 861 poster. Uppgifter om hur många som åtalats och frikänts saknas i studien.

Tabell 1 Brottskoder i lagföringsregistret som utvalts för analys.

Författning	Kapitel	Paragraf	Stycke	Text
19510649	0000	001	00	TBL vårdslöshet i trafik
19510649	0000	003	00	TBL Olovlig körning
19510649	0000	004	00	TBL Rattfylleri
19510649	0000	005	00	TBL Smitning
19510649	0000	004A	00	TBL Grovt rattfylleri
BRB	0003	007	00	Vållande till annans död
BRB	0003	007	01	Vållande till annans död
BRB	0003	007	02	Vållande till annans död, grovt brott
BRB	0003	008	00	Vållande till kroppsskada/sjukdom
BRB	0003	009	02	Vållande till kroppsskada/sjukdom, grovt brott
BRB	0003	009	00	Framkallande av fara för annan

I registret finns information om personen tidigare har begått brott (enligt trafik- eller brottsbalken) och varit lagförd och frihetsberövad under de 10 senaste åren närmast före det aktuella brottet. Denna bakgrundsinformation ger kännedom om risk för återfall i trafikbrott. I registret finns ingen detaljerad information om straffpåföljder då det gäller: ”Dagsböter”, ”Villkorlig dom” och ”Skyddstillsyn”. För domar med fängelse finns däremot information om strafflängden och straffskalan.

3.3 Begränsningar och bortfall

Samkörningen mellan lagföringsregistret och registret över vägtrafikolyckor gav upphov till ett stort bortfall, ca 21 % av posterna saknades inom gruppen av polisrapporterade trafikolyckor.

Exempel på bortfall inom olika grupper:

- vållande till annans död: 10 %
- vållande till kroppsskada, 31 %.

En del av bortfallet förklaras av att gruppen ”framkallande av fara” inte har resulterat i trafikolyckor. Bortfallet kan bero dels på utländsk förare, dels på att en del av personskadeolyckorna inte är polisrapporterade till olycksregistret

Utan bortfall i denna samkörning skulle det vara möjligt att ingående studera materialet indelat på till exempel olyckstyp eller annan information som finns i olycksregistret. Beroende på bortfallets storlek studeras och analyseras alla domar utan hänsyn till registret över vägtrafikolyckor. Studien begränsas till registerdata för perioden 1990–2005. Totalt finns det 2 861 poster i lagföringsregistret, som gäller denna period. Denna mängd kan delas in i ett antal undergrupper enligt följande:

- ***Andra parallella brott***: 362 av posterna avser personer som samtidigt begått andra brott och blivit dömda för de andra brotten. Dessa brott har varit grövre och givit högre straff än vad straffet för trafikbrottet skulle ha blivit
- ***Äldre än 64 år***: I lagföringsregistret finns 227 poster som gäller personer tillhör denna åldersgrupp. Av dessa var 7 onyktra vid trafikbrottet
- ***Under 18 år***: Det finns 136 poster i lagföringsregistret som tillhör denna åldersgrupp (15-, 16- och 17-åringar), Dessa ungdomar får alltid mildare straff i tingsrätten.
- ***Strafföreläggganden***: 193 poster utgår från analysen då det varit frågan om strafföreläggande.
  Strafföreläggande utfärdas av åklagare, i de flesta fall i form av böter. Från och med år 1997 kan även villkorlig dom enskilt eller i kombination med böter utfärdas. Om det finns förutsättningar för det bör åklagaren utfärda strafföreläggande för den misstänkte i stället för att väcka åtal (SFS, Svensk författningssamling 1970:60). Strafföreläggande kan utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. För att ett strafföreläggande ska vinna laga kraft, måste det godkännas av den misstänkte.
  I statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer redovisas utfärdade strafföreläggganden och i lagföringsstatistiken redovisas godkända strafföreläggganden.
- ***Ytterligare speciella poster gäller sådana som resulterat i:***
  ”*Åtalsunderlåtelse*” 30 poster, ”*Förordnande*” 22 poster och ”*Dömda till rättspsykriatrisk vård*” 13 poster.

En översikt av de ovan nämnda poster som har exkluderat finns i bilaga 6.

Huvudgruppen utgörs av 1 995 poster, (2 861 poster minus summan av utgående poster). Den slutliga analysen har primärt inriktats mot huvudgruppen, vilken omfattar 1 995 poster och de 1 995 personerna är dömda i tingsrätt för trafikbrott som huvudbrott.

Vid analys av fängelsestraffets längd har en ytterligare indelning gjorts till data med fängelsedom och i intervallet 1995–2005. Den reducerade tidsperioden motiveras av den lagändring som genomfördes 1994. En avgränsning till denna period efter lagändringen medför att huvudgruppen reduceras till 1 155 personer. Antalet med fängelsedom i denna grupp är 315.

3.4 Lagstiftning

Påföljden för olika brott regleras av lagtexten. Ju allvarligare brott desto strängare påföljd. Hur allvarligt ett trafikbrott bedöms vara beror bl.a. på om föraren varit onykter. Ifråga om straffutmätning är primärt följande lag av intresse i denna studie: Lagen om vållande till annans död, kroppsskada/sjukdom och framkallande av fara (SFS nr: 1962: 700), se bilaga 2.

Straffskalan för olika brott enligt 1962: 700 framgår ur tabell 2.

Tabell 2 Straffskala enligt SFS nr: 1962:700.

Rubricering	Gradering	Lägst	Högst
Vållande till annans död (7 §)	Ringa oaktsamhet	Böter	
	Oaktsamhet	Fängelse	Fängelse, max 2 år
	Grov oaktsamhet	Fängelse, minst 6 mån	Fängelse, högst 6 år
Kroppsskada eller sjukdom (8 §)	Oaktsamhet	Böter	Fängelse, högst 6 mån
	Grov oaktsamhet	Fängelse	Fängelse, högst 4 år
Framkallande av fara (9 §)		Böter	Fängelse, högst 2 år

I paragraf 7 och 8 finns i lagtexten en gradering av brottet, grovt eller inte grovt, med tillhörande skillnad i påföljd. Om brottet skall klassas som grovt beror bl.a. på förekomst av rattonykterhet enligt följande beskrivning: ”om gärningsmannen, när det krävs särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. Lag (2001: 348)”

Denna text ger möjlighet att klassa brottet som grovt, men inte generellt. Om det inte ”... krävs särskild uppmärksamhet eller skicklighet …” skulle påverkan av alkohol inte behöva medföra en klassning som grovt. Även uttrycket ”… har varit påverkad av alkohol …” är otydligt. Exempelvis skulle uttrycket kunna syfta på att alkoholhalten minst skall vara den för rattfylleri. Uttrycket skulle också kunna inkludera sådana under denna gräns med en alkoholhalt större än noll promille.

I lagtexten för ”vållande till kroppsskada” anges inte någon undre gräns för tid i fängelse till skillnad från ”vållande till annans död”.

§9 skiljer sig från §7 och §8 såtillvida att påverkan av alkohol eller annat medel inte nämns i lagtexten.

Huvudsyftet med föreliggande studie är en analys avseende skillnad i straffutmätning mellan trafikbrott med och utan påverkan av alkohol och narkotika allt annat lika. En sådan analys bör omfatta följande:

- fördelning på olika påföljder (dagsböter; fängelse; skyddstillsyn; villkorlig)
- påföljdernas storlek.

4 Tidigare forskning och litteratur

”Rattfylleri”, Brottsförebygganderådet (1998), handlar om utvärdering av 1994-års reform av trafiknykterhetslagstiftning. I rapporten redovisas reformens effekt på trafiksäkerheten och valet av påföljd vid grovt rattfylleri och återfall i rattfylleri. Rapporten handlar enbart om rattfyllerister och frågorna kring dem.

I rapportens sammanfattning står följande: ”Det utdömdes inte längre fängelsestraff trots att maximistraffet för grovt rattfylleri ökade med 1994 års reform. I medeltal utdömdes *fängelsestraff motsvarande 1,4 månader såväl under perioden mellan 1990 och 1994 års reformer som efter 1994 års reform*”.

”Vem bryr sig”, Motorförarnas Helnykterhetsförbund (2002), handlar om rattfylleriet och rattfyllerilagstiftningen. Studien har baserats på det empiriska materialet från tingsrätterna under perioden 1996–2000. Straffpåföljder för rattfylleribrott analyseras och presenteras i rapporten.

I rapportens sammanfattning står följande: ”Villkorlig dom blir en allt vanligare påföljd vid grovt rattfylleri medan fängelsedomarna minskar”.

Ingen av de två nämnda rapporterna jämför rattfulla och inte rattfulla med avseende på straffpåföljder vid trafikolyckor med dödade eller skadade.

5 Resultat

5.1 Inledning

I detta kapitel redovisas resultat avseende sådana som är dömda för trafikbrott i tingsrätten under perioden 1990–2005 och där huvudbrottet gäller SFS 1962:700. Analysen omfattar kön och ålder, tidigare brott, huvudåtal, förekomst av onykterhet, dom och huvudpåföljd. Analysen av straffutmätning, tid i fängelse, avser tiden efter reformen 1994.

Studien avser en totalundersökning dvs. vi har studerat hela populationen, till skillnad från stickprovsundersökningar. Vid stickprovsundersökningar görs slumpmässiga urvalsfel som kan resultera i att uppskattade värden avviker från de sanna. Med en korrekt utförd totalundersökning följer sanna värden för hela populationen.

En ”rattfull” förare är, sedan 1990, en person som har över 0,2 ‰ alkohol i kroppen eller är påverkad av narkotika. Grovt rattfylleri motsvarar, sedan 1994, minst 1,0 ‰. Före 1994 var gränsen 1,5 ‰.

5.2 Kön och ålder

Av huvudgruppens 1 995 poster avser 1 748 män och 247 kvinnor (88 % respektive 12 %).

Figur 1 visar åldersfördelningen för personer som är mellan 18–64 år och som har begått trafikbrott under perioden 1990–2005 samt åldersfördelningen för den totala befolkningen inom samma åldersintervall. (Åldersfördelningen för befolkningen är ett medelvärde för perioden 1990–2005.)

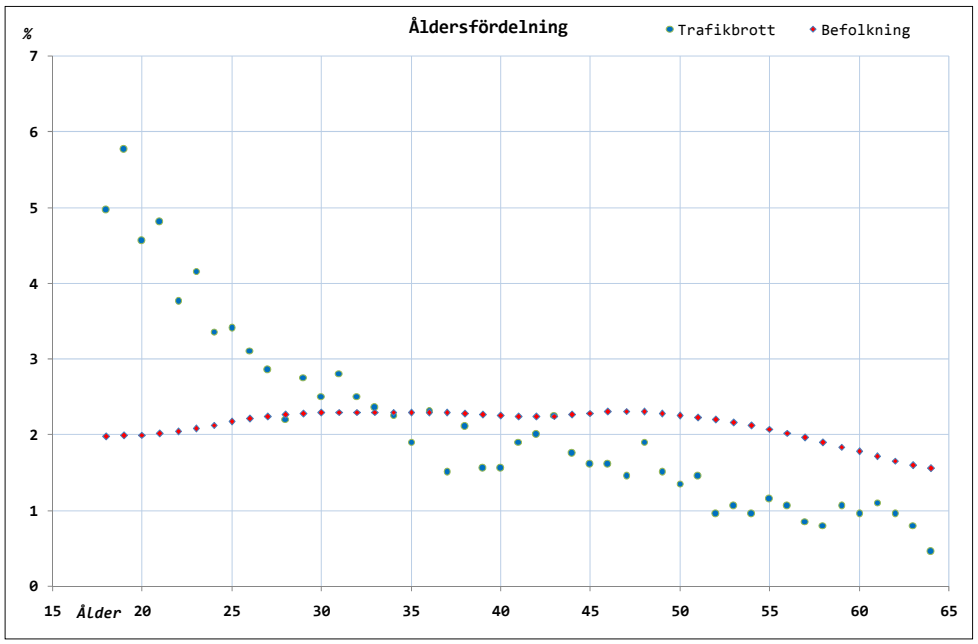

Figur 1 Frekvensfunktion, trafikbrott och befolkning.

Av figur 1 framgår att gruppen yngre än 35 år är överrepresenterad i trafikbrott i förhållande till gruppens andel av befolkningen. Trafikbrotten minskar kraftigt med ålder, brottskvoten[1] reduceras till ca 1/5 när åldern ökar från 20 till 60 år.

Figur 2 visar den kumulativa åldersfördelningen för huvudgruppen. Av personerna under 30 år är 90 % män, av de som är under 40 år är 89 % män och av alla upp till 64 år är, som nämnts ovan, 88 % män. Män är klart överrepresenterade, framför allt i de yngre åldersgrupperna, bland dem som fälls för trafikbrott.

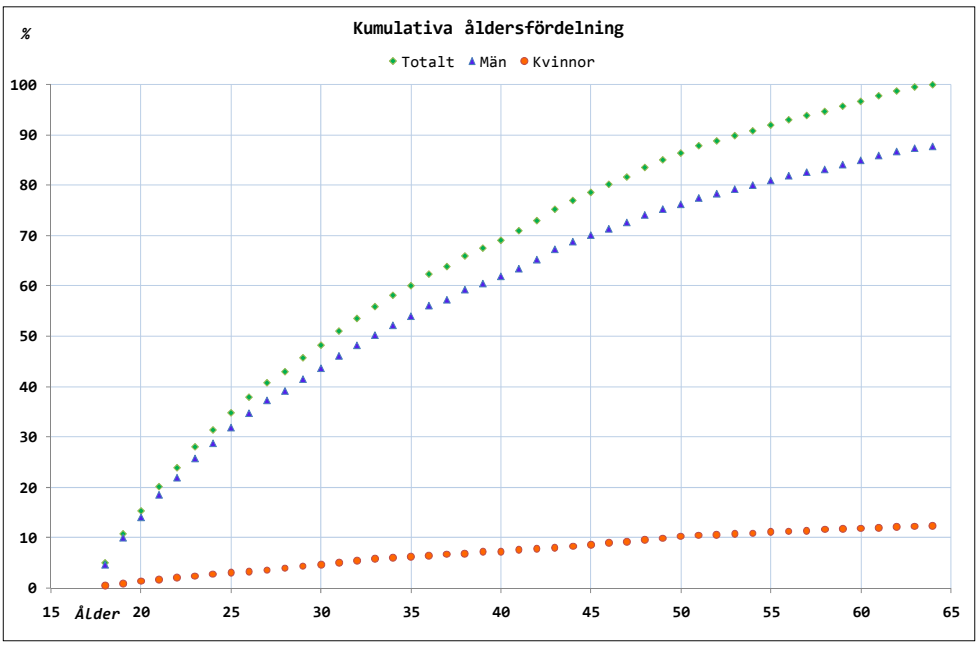

Figur 2 Frekvensfunktion för personer som begått trafikbrott under perioden 1990 – 2005.

Ur diagrammet i figur 2 kan man utläsa att 60 % av alla trafikbrott inom huvudgruppen begåtts av personer mellan 18–35 år och att drygt 30 % av trafikbrotten begåtts av personer mellan 18–24 år.

Figur 3 och 4 visar skillnader i befolkningsfördelningen och trafikbrottsfördelningen.

[1] Brottskvot=(Antal trafikbrott)/(Antal invånare)

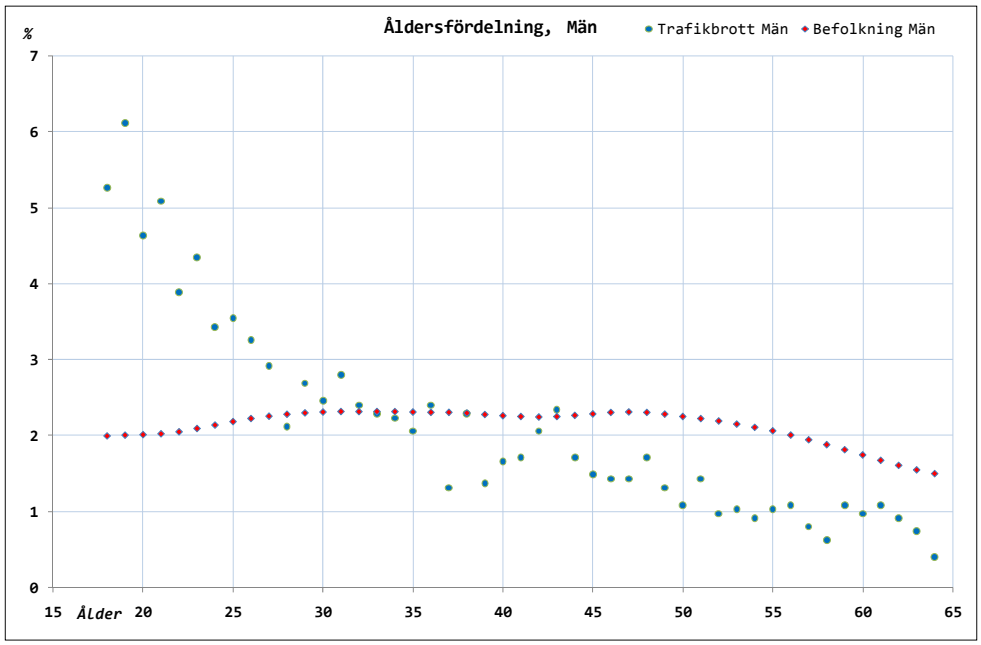

Figur 3 Frekvensfunktion, trafikbrott och befolkning för män.

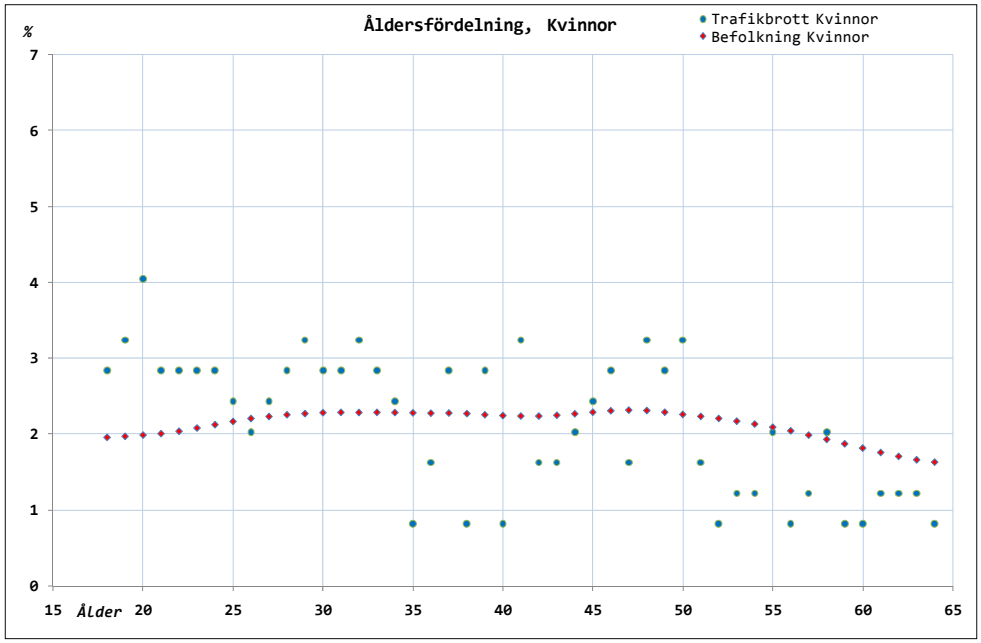

Figur 4 Frekvensfunktion, trafikbrott och befolkning för kvinnor.

Yngre kvinnor är något överrepresenterade i förhållande till äldre, men mönstret är inte lika tydligt som för männen.

Redovisningen för åldersgruppen 18–64 år kan jämföras med övriga åldersgrupper. Över 64 år finns i registret 227 personer, varav 85 % män och 15 % kvinnor. Ingen av kvinnorna var onykter medan 7 av de 185 männen var onyktra.

Det finns 136 poster som tillhör åldersgruppen 15–17 år. Av dessa är 133 pojkar och 3 är flickor. En av flickorna var onykter medan 38 av pojkarna var onyktra.

I tabell 3 och 4 redovisas hur många och hur stor andel av de för trafikbrott lagförda personerna som dömdes för rattfylleri (totalt och grovt). Notera att det är samma dömda förare som tas upp i båda tabellerna.

Tabell 3 ”Rattfulla” och ”inte rattfulla” i antal.

Antal	Inte rattfulla	Rattfulla totalt	Varav grovt rattfulla	Totalt
Män	1 311	437	333	***1 748***
Kvinnor	198	49	40	***247***
Totalt	***1 509***	***486***	***373***	***1 995***

Tabell 4 ”Rattfulla” och ”inte rattfulla” i andel.

Andel %	Inte rattfulla	Rattfulla totalt	Varav grovt rattfulla	Totalt
Män	75,0	25,0	19,1	***100***
Kvinnor	80,2	19,8	16,2	***100***
Totalt	***76,0***	***24,4***	***18,7***	***100***

Av männen har 25 % dömts mot bakgrund av förekomst av rattfylleri (inklusive grovt sådant)och av kvinnorna var det 20 %. Cirka 4/5 av de rattfulla totalt har klassats som grovt rattfulla både för män och kvinnor.

5.3 Tidigare lagföringar

Bland dem som tidigare varit lagförda finns både sådana som varit lagförda för trafikbrott och för andra brott. Följande gäller inom huvudgruppen med avseende på förekomst av tidigare brott:

- förekomst av tidigare brott, 31 %
- enbart trafikbrott, 9 %
- enbart övriga brott, 6 %
- både trafik- och övriga brott, 16 %.

Ur tabell 5 framgår hur de lagförda fördelas på antalet tidigare lagföringar.

Tabell 5 Tidigare lagföringar under de senaste 10 åren inom huvudgruppen.

Antal tidigare lagföringar	Antal personer	Andel (%)
0	1 376	69,0
1	162	8,1
2	115	5,8
3	66	3,3
>3	276	13,8
Totalt	***1995***	***100***

Man kan notera att den största gruppen inom tidigare lagföringar är den med flera än 3 lagföringar.

I tabell 6 redovisas fördelning på kön och åldersgrupp inom gruppen av tidigare lagförda.

Tabell 6a Andel (%) lagföringar efter ålder per könsklass för tidigare lagförda.

Ålder	Män	Kvinnor	Totalt
18–24	30,4	16,2	***29,6***
25–40	47,1	59,5	***47,8***
41–64	22,5	24,3	***22,6***
Totalt	***100***	***100***	***100***

Tabell 6b Andel (%) lagföringar efter ålder per könsklass för tidigare lagförda.

Ålder	Män	Kvinnor	Totalt
18–24	96,7	3,3	***100***
25–40	92,6	7,4	***100***
41–64	93,6	6,4	***100***
Totalt	***94,0***	***6,0***	***100***

Följande kommentarer kan göras till tabell 6:

- åldersfördelningen inom gruppen av kvinnor avviker mer än marginellt från männens fördelning
- männen står för 94 % av tidigare lagföringar att jämföra med 88 % inom huvudgruppen.

I tabell 7.1 och 7.2 i bilaga 7 ges en mera utförlig redovisning om tidigare brott.

5.4 Huvudåtal och dom

I tabell 7 redovisas åtal med fällande domar där huvudrubriceringen i åtalet varit vållande till annans död eller kroppsskada alternativt framkallande av fara i samband med trafikbrott.

Ur tabellen framgår att domens brottsrubricering i en del fall avviker från åtalspunkten, vilket beror på att domstolarna bara funnit att brott med mildare påföljd kunnat styrkas.

Tabell 7 En jämförelse mellan åtal och domslut.

Antal	HUVUDÅTAL			
DOM	Vållande till annans död	Vållande till kroppsskada /sjukdom	Framkallande av fara för annan	Totalt
Vållande till annans död	**830**			***830***
Vållande till kroppsskada /sjukdom		**946**		***946***
Framkallande av fara för annan			**27**	***27***
Vårdslöshet i trafik	*45*	*43*	*2*	*90*
Olovlig körning		*11*		*11*
Rattfylleri		*11*		*11*
Grovt Rattfylleri	*5*	*47*	*12*	*64*
Smitning		*16*		*16*
Totalt	***880***	***1 074***	***41***	***1 995***

Följande kommentar kan göras till tabell 7:

- 50 av 880 personer (5,7 %) åtalade för ”vållande till annans död” dömdes för andra brottsrubriceringar
- 128 av 1 074 personer (12 %) åtalade för ”vållande till kroppsskada/sjukdom” dömdes för andra brottsrubriceringar
- 14 av 41 personer (34 %) åtalade för ”framkallande av fara för annan” dömdes för andra brottsrubriceringar
- tabellen ger uttryck för att ju allvarligare brott desto större andel döms enligt rubrik i åtalet.

I denna registerstudie går det inte att ta reda på orsaken till skillnader mellan åtals- och domsrubricering beroende på att nödvändig bakgrundsinformation inte finns tillgänglig i tillräcklig utsträckning.

5.5 En jämförelse av domslut mellan ”rattfulla” och ”inte rattfulla”, (SFS nr: 1962:700)

Syftet med denna registerstudie är primärt att belysa i vad mån det finns skillnader mellan ”rattfulla” och ”inte rattfulla” personer i fråga om straffpåföljden för trafikbrott som resulterar i trafikolyckor där människor dödas eller skadas. Utöver detta ingår även ett försök att belysa vad som gäller ifråga om att framkalla livsfara eller fara för svår kroppsskada.

Att en skillnad skall föreligga mellan rattfulla och inte rattfulla framgår ur lagtexten genom att klassningen som grovt brott har kopplats till förekomst av onykterhet.

I registerdata finns information som visar om personen varit ”rattfull” alternativt ”grovt rattfull” vid trafikbrottet.

Tabell 8 visar domar, relativa fördelning över ”inte rattfulla”; ”rattfulla” och ”varav grovt rattfulla” per domslutsrubricering.

I tabell 7.4 i bilaga 7 visas det antal domar som tabell 8 baseras på.

Tabell 8a Domar fördelade efter ”inte rattfulla” och ”rattfulla” i procent.

DOM	Inte rattfulla	Rattfulla totalt	Varav grovt rattfulla	Totalt
Vållande till annans död	78,9	**21,1**	*14,6*	***100***
Vållande till kroppsskada /sjukdom	79,5	**20,5**	*17,5*	***100***
Framkallande av fara för annan	33,3	66,7	*18,5*	***100***
Vårdslöshet i trafik	77,8	22,2	*18,9*	***100***
Olovlig körning	81,8	18,2		***100***
Rattfylleri		100		***100***
Grovt Rattfylleri		100	*100*	***100***
Smitning	87,5	12,5	*6,3*	***100***
Totalt	***75,6***	***24,4***	***18,7***	***100***

Notera att det i samband med smitning, olovlig avvikelse från olycksplatsen, rimligtvis kan vara svårt att bevisa eventuellt rattfylleri, eftersom polisen då inte träffar på förövaren i direkt anslutning till brottet. Trots denna svårighet har alkoholpåverkan kunnat påvisas i 12,5 % av smitningsfallen.

Cirka 20 % av de som var dömda i tingsrätten för ”vållande till annans död” och ”vållande till kroppsskada/sjukdom” under perioden 1990–2005 har varit rattfulla (inklusive grovt sådant). Gruppen ”framkallande av fara” avviker kraftigt från de två föregående grupperna genom att andelen rattfulla totalt uppgår till 2/3.

I tabell 8b redovisas domar fördelade efter domslut inom gruppen av inte rattfulla respektive gruppen av rattfulla.

Tabell 8b Domar fördelade efter domslut inom gruppen av inte rattfulla respektive gruppen av rattfulla.

DOM	Inte rattfulla	Rattfulla totalt	Varav grovt rattfulla	Totalt
Vållande till annans död	43,4	**36,0**	*32,4*	***41,6***
Vållande till kroppsskada /sjukdom	49,8	**39,9**	*44,5*	***47,4***
Framkallande av fara för annan	0,6	3,7	*1,3*	***1,4***
Vårdslöshet i trafik	4,6	4,1	*4,6*	***4,6***
Olovlig körning	0,6	0,4		***0,6***
Rattfylleri		2,3		***0,6***
Grovt Rattfylleri		13,2	*17,2*	***3,2***
Smitning	0,9	0,4	*0,3*	***0,8***
Totalt	100	100	*100*	***100***

5.6 En jämförelse av straffskala mellan ”rattfulla” och ”inte rattfulla”

Inom de olika lagparagraferna (SFS nr: 1962:700) finns upp till tre svårighetsgrader:

- ringa oaktsamhet
- oaktsamhet
- grov oaktsamhet.

I tabell 9 och tabell 10 redovisas per paragraf och ”onykterhetsgrupp” hur domarna har fördelats på svårighetsgrad.

Tabell 9 Antalsfördelning över straffskalan.

DOM/paragraf	Straffskala	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Vållande till annans död	Ringa oaktsamhet, max 2 år	630	36	32	***698***
	Oaktsamhet, max 4 år	5	2	8	***15***
	Grov oaktsamhet, max 6 år	20	16	81	***117***
Totalt		***655***	***54***	***121***	***830***
Vållande till kroppsskada/sjuk-dom	Ringa oaktsamhet, max 1/2 år	712	4		***716***
	Oaktsamhet, max 2 år	14	5	23	***42***
	Grov oaktsamhet, max 4 år	26	19	143	***188***
Totalt		***752***	***28***	***166***	***946***
Framkallande av fara för annan	Ringa oaktsamhet, max böter				
	Oaktsamhet, max 1 år				
	Grov oaktsamhet, max 2 år	9	13	5	***27***
Totalt		***9***	***13***	***5***	***27***

Tabell 10 Relativ fördelning (%) över straffskalan.

DOM	Straffskala	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt %
Vållande till annans död	Ringa oaktsamhet, max 2 år	96,2	66,7	26,4	***84,1***
	Oaktsamhet, max 4 år	0,8	3,7	6,6	***1,8***
	Grov oaktsamhet, max 6 år	3,1	29,6	66,9	***14,1***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Vållande till kroppsskada/sjuk-dom	Ringa oaktsamhet, max 1/2 år	94,7	14,3		***75,7***
	Oaktsamhet, max 2 år	1,9	17,9	13,9	***4,4***
	Grov oaktsamhet, max 4 år	3,5	67,9	86,1	***19,9***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Framkallande av fara för annan	Ringa oaktsamhet, max böter				
	Oaktsamhet, max 1 år				
	Grov oaktsamhet, max 2 år	100	100	100	***100***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***

Tabell 9 och 10 kan kommenteras enligt följande:

- Vållande till annans död:
  - de inte rattfulla döms huvudsakligen för ringa oaktsamhet
  - de rattfulla totalt döms i 55 % av fallen för grov oaktsamhet, 18 ggr så stor andel som för de nyktra
  - de grovt rattfulla döms i 67 % av fallen för grov oaktsamhet vilket är mer än dubbelt så mycket som för de rattfulla
  - de onyktra utgör ca 20 % av gruppen

- Vållande till kroppsskada:
  - fördelningen inom gruppen inte rattfulla är mycket lik motsvarande för vållande till annans död, dvs. ringa oaktsamhet är helt dominerande
  - för båda grupper av rattonyktra gäller en förskjutning mot grov oaktsamhet, speciellt för de rattfulla, jämfört med vållande till annans död
  - de rattfulla totalt döms i 84 % av fallen för grov oaktsamhet, 24 ggr så stor andel som för de nyktra
  - de grovt rattfulla döms i 86 % av fallen för grov oaktsamhet, vilket är ¼ mer än för de rattfulla
  - de onyktra utgör ca 20 % av gruppen

- Framkallande av fara för annan:
  - alla döms för grov oaktsamhet, dvs. fördelningen avviker speciellt kraftigt för de nyktra jämfört med föregående punkter
  - antalet rattfulla är mer än dubbelt så stort som antalet grovt rattfulla
  - de onyktra utgör 67 % av gruppen
  - ju svårare skadeföljd desto mindre andel grov oaktsamhet.

5.7 En jämförelse av huvudpåföljd inom olika domar

I tabell 11 (antal) och 12 (procent) redovisas fördelning på huvudpåföljd per paragraf utan uppdelning på svårighetsgrad.

Tabell 11 Antal lagförda med uppdelning på huvudpåföljd för rattfulla och inte rattfulla.

DOM	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Vållande till annans död	Dagsböter*)	36			***36***
	Fängelse	72	37	106	***215***
	Skyddstillsyn	8	3	12	***23***
	Villkorlig dom	539	14	3	***556***
Totalt		***655***	***54***	***121***	***830***
Vållande till kroppsskada /sjukdom	Dagsböter*)	679	3		***682***
	Fängelse	26	16	128	***170***
	Skyddstillsyn	4	5	31	***40***
	Villkorlig dom	43	4	7	***54***
Totalt		***752***	***28***	***166***	***946***
Framkallande av fara för annan	Dagsböter*)	3	1		***4***
	Fängelse	4	5	5	***14***
	Skyddstillsyn	1	3		***4***
	Villkorlig dom	1	4		***5***
Totalt		***9***	***13***	***5***	***27***

*) Exklusive strafföreläggande.

Tabell 12 Fördelning (%) på huvudpåföljd, inom grupperna ”inte rattfulla” och ”rattfulla”.

DOM	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt
Vållande till annans död	Dagsböter*)	5,5	0,0	0,0	***4,3***
	Fängelse	11,0	68,5	87,6	***25,9***
	Skyddstillsyn	1,2	5,6	9,9	***2,8***
	Villkorlig dom	82,3	25,9	2,5	***67,0***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Vållande till kroppsskada /sjukdom	Dagsböter*)	90,3	10,7	0,0	***72,1***
	Fängelse	3,5	57,1	77,1	***18,0***
	Skyddstillsyn	0,5	17,9	18,7	***4,2***
	Villkorlig dom	5,7	14,3	4,2	***5,7***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Framkallande av fara för annan	Dagsböter*)	33,3	7,7	0,0	***14,8***
	Fängelse	44,4	38,5	100	***51,9***
	Skyddstillsyn	11,1	23,1	0,0	***14,8***
	Villkorlig dom	11,1	30,8	0,0	***18,5***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***

*) Exklusive strafföreläggande.

Tabell 11 och 12 kan ses mot bakgrund av lagtexten. Förekomst av rattfylla ger enligt lagtexten utrymme för en grövre klassning av brottet (död eller kroppsskada), grov oaktsamhet och därmed en strängare påföljd. I lagtexten görs ingen uttrycklig skillnad mellan grovt och övriga rattfulla.

Tabell 12 redovisas grafiskt i figur 5–8.

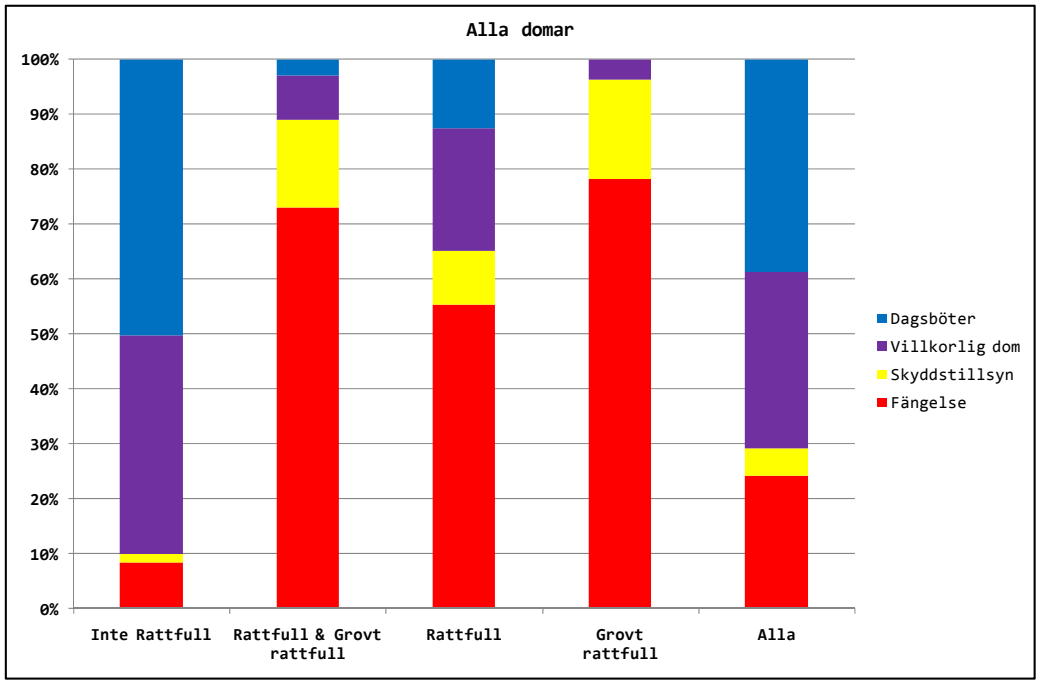

Figur 5 Alla domar.

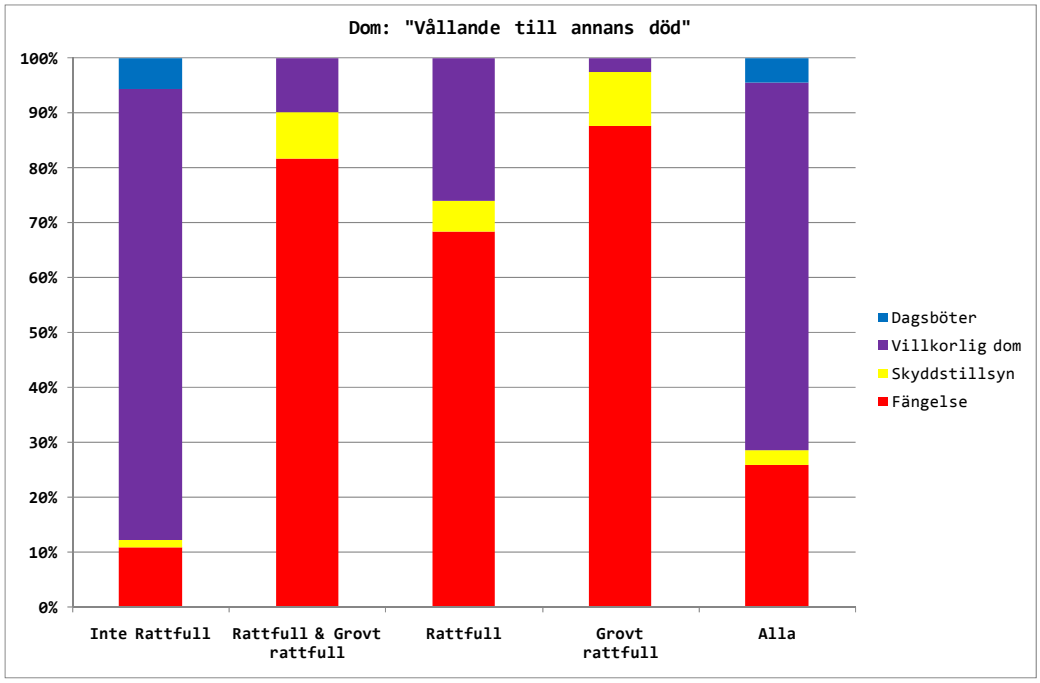

Figur 6 Dömda till "vållande till annans död", huvudpåföljd.

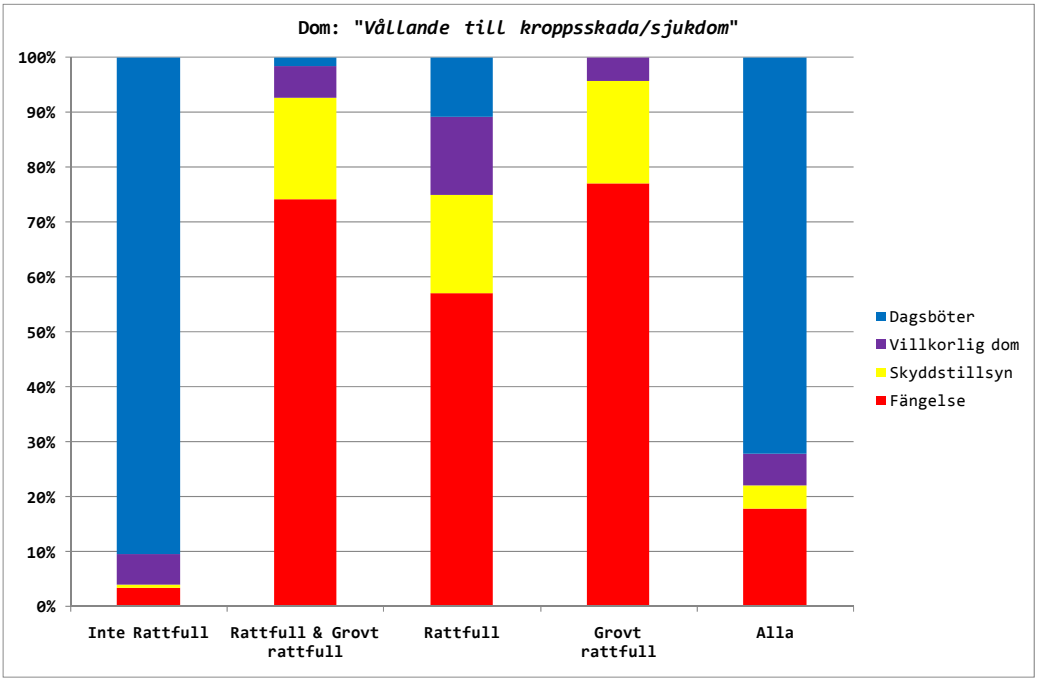

Figur 7 Dömda till "vållande till kroppsskada/sjukdom", huvudpåföljd.

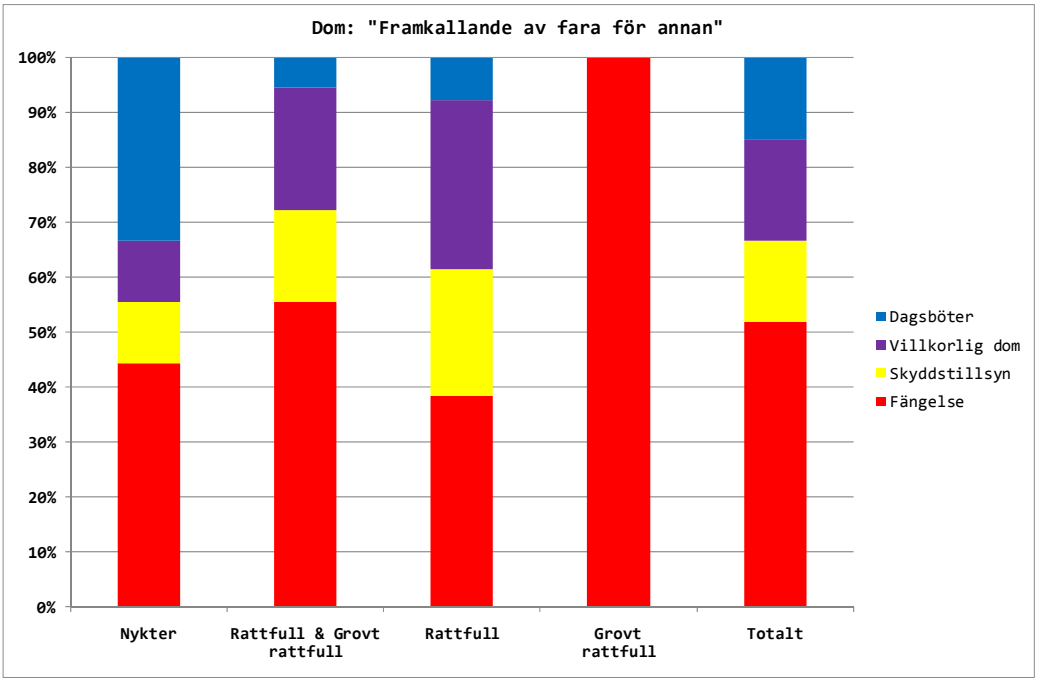

Figur 8 Dömda till "framkallande av fara för annan", huvudpåföljd.

Tabell 11 och 12 samt diagrammen kan kommenteras enligt följande med avseende på fördelning över böter och övrig påföljd:

- vållande till annans död: andelen som döms till frihetsberövande är med rattfylla 6 gånger så stor som för inte rattfylla. De grovt rattfulla döms till fängelse (88 %) något mer än de rattfulla (68 %). Inga rattfulla döms till böter

- vållande till kroppsskada/sjukdom: andelen fängelsedomar är ca 17 ggr större för rattfulla än för övriga. De grovt rattfulla döms till fängelse 20 % mer än de rattfulla. En liten del av de rattfulla har klarat sig från rubriceringen ”grovt” och dömts till böter. Av de inte rattfulla är den helt dominerande påföljden böter (20 %). De rattfulla döms i 11 % av fallen till böter
- framkallande av fara för annan: här är skillnaden mellan rattfulla och övriga väsentligt mindre ifråga om andel med fängelsepåföljd. De rattfulla döms i mindre utsträckning till fängelse (38 %) än de inte rattfulla (44 %). Den största skillnaden ifråga om andel fängelse finns mellan grovt rattfulla, 100 % döms till fängelse och alla övriga. De rattfulla döms i 8 % av fallen till böter
- en jämförelse mellan ”dödsfall” respektive ”kroppsskada” ger i relativa tal större skillnad i påföljd för inte rattfulla än för rattfulla
- grovt rattfulla döms aldrig till böter
- med ökande svårighetsgrad minskar andelen rattfulla totalt inom fängelse-gruppen.

5.8 Fördelning på huvudpåföljd inom olika domar och straffskalor

I tabellerna nedan redovisas fördelning på huvudpåföljd per straffskala för inte rattfulla och för rattfulla. Övergripande beskrivning:

- materialets fördelning på skadeföljd: dödsfall, 46 %; skadade, 52 % och fara, 1 %
- materialets fördelning på nykterhet: inte rattfulla, 79 %; rattfulla, 5 %, och grovt rattfulla, 16 %
- de tre största grupperna vid en uppdelning på grad av oaktsamhet: dödsfall och ringa oaktsamhet, 39 %; kroppsskada och ringa oaktsamhet, 40 % och kroppsskada och grov oaktsamhet, 10 %
- den största gruppen av inte rattfulla, 39 %, finns inom kroppsskada och ringa oaktsamhet
- en största gruppen av rattfulla, 1 %, finns inom kroppsskada och grov oakt-samhet
- den största gruppen av grovt rattfulla, 8 %, finns inom kroppsskada och grov oaktsamhet.

Tabell 13 Vållande till annans död, antal.

Straffskala	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Ringa oaktsamhet, max 2 år	Dagsböter	36			***36***
	Fängelse	49	21	29	***99***
	Skyddstillsyn	7	1	3	***11***
	Villkorlig dom	538	14		***552***
Totalt		***630***	***36***	***32***	***698***
Oaktsamhet, max 4 år	Dagsböter				
	Fängelse	5	2	7	***14***
	Skyddstillsyn			1	***1***
	Villkorlig dom				
Totalt		***5***	***2***	***8***	***15***
Grov oaktsamhet, max 6 år	Dagsböter				
	Fängelse	18	14	70	***102***
	Skyddstillsyn	1	2	8	***11***
	Villkorlig dom	1		3	***4***
Totalt		***20***	***16***	***81***	***117***

Tabell 14 Vållande till annans död, %.

Straffskala	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Ringa oaktsamhet, max 2 år	Dagsböter	5,7			***5,2***
	Fängelse	7,8	58,3	90,6	***14,2***
	Skyddstillsyn	1,1	2,8	9,4	***1,6***
	Villkorlig dom	85,4	38,9	0,0	***79,1***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Oaktsamhet, max 4 år	Dagsböter				
	Fängelse	100	100	87,5	***93,3***
	Skyddstillsyn			12,5	***6,7***
	Villkorlig dom				
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Grov oaktsamhet, max 6 år	Dagsböter				
	Fängelse	90,0	87,5	86,4	***87,2***
	Skyddstillsyn	5,0	12,5	9,9	***9,4***
	Villkorlig dom	5,0	0,0	3,7	***3,4***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***

Följande kommentarer kan göras till tabell 13 och 14:

- Ringa oaktsamhet:
  - inte rattfulla är den helt dominerande gruppen
  - endast gruppen inte rattfulla döms till böter
  - inte rattfulla får huvudsakligen villkorlig dom

- rattfulla döms i drygt hälften av fallen till fängelse och i övrigt huvudsakligen till villkorlig dom
- grovt rattfulla döms i huvudsak till fängelse och i ett mindre antal fall till skyddstillsyn
- rattfulla, både grovt och övriga, döms i mycket högre grad till fängelse än inte rattfulla

- Oaktsamhet:
  - gruppen med oaktsamhet är relativt sett liten och med grovt rattfulla som största delgrupp
  - genomgående (ett undantag) fängelsedomar både för rattfulla och inte rattfulla

- Grov oaktsamhet:
  - gruppen med grov oaktsamhet utgör 14 % av de lagförda för vållande till annans död och av vilka delgruppen grovt rattfulla utgör ca 2/3
  - i huvudsak fängelse med några få undantag
  - de grovt rattfulla har minst andel fängelse
  - de rattfulla, både grovt och övriga, har mindre andel fängelse än inte rattfulla
  - jämfört med oaktsamhet har grov oaktsamhet något mindre andel fängelsedomar**.**

Tabell 15 Vållande till kroppsskada/sjukdom, antal.

Straffskala	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Ringa oaktsamhet, max 1/2 år	Dagsböter	679	3		***682***
	Fängelse	1	1		***2***
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom	32			***32***
Totalt		***712***	***4***		***716***
Oaktsamhet, max 2 år	Dagsböter				
	Fängelse	5	2	15	***22***
	Skyddstillsyn	2	2	5	***9***
	Villkorlig dom	7	1	3	***11***
Totalt		***14***	***5***	***23***	***42***
Grov oaktsamhet, max 4 år	Dagsböter				
	Fängelse	20	13	113	***146***
	Skyddstillsyn	2	3	26	***31***
	Villkorlig dom	4	3	4	***11***
Totalt		***26***	***19***	***143***	***188***

Tabell 16 Vållande till kroppsskada/sjukdom, %.

Straffskala	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Ringa oaktsamhet, max 1/2 år	Dagsböter	95,4	75,0		***95,3***
	Fängelse	0,1	25,0		***0,3***
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom	4,5			***4,5***
Totalt		***100***	***100***		***100***
Oaktsamhet, max 2 år	Dagsböter				
	Fängelse	35,7	40,0	65,2	***52,4***
	Skyddstillsyn	14,3	40,0	21,7	***21,4***
	Villkorlig dom	50,0	20,0	13,0	***26,2***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Grov oaktsamhet, max 4 år	Dagsböter				
	Fängelse	76,9	68,4	79,0	***77,7***
	Skyddstillsyn	7,7	15,8	18,2	***16,5***
	Villkorlig dom	15,4	15,8	2,8	***5,9***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***

Följande kommentarer kan göras till tabell 15 och 16:

- Ringa oaktsamhet:
  - gruppen ringa oaktsamhet utgör 76 % av samtliga lagförda för vållande till kroppsskada/sjukdom
  - gruppen utgörs till mer än 99 % av inte rattfulla
  - huvudpåföljd för inte rattfulla utgörs till ca 95 % av dagsböter
  - även för rattfulla utgör böter störst andel
- Oaktsamhet:
  - gruppen oaktsamhet utgör 4 % av samtliga lagförda för vållande till kroppsskada/sjukdom
  - 2/3 utgörs av rattfulla och grovt rattfulla
  - de rattfulla och grovt rattfulla har störst andel fängelsedomar
  - de grovt rattfulla har betydligt större andel fängelse än inte rattfulla
- Grov oaktsamhet:
  - gruppen grov oaktsamhet utgör 20 % av samtliga lagförda för vållande till kroppsskada/sjukdom
  - de rattfulla och grovt rattfulla utgör 86 %
  - andelen fängelsedomar för inte rattfulla är större än för rattfulla men mindre än för grovt rattfulla.

Tabell 17 Framkallande av fara för annan, antal.

Straffskala	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Ringa oaktsamhet, max böter	Dagsböter				
	Fängelse				
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom				
Totalt					
Oaktsamhet, max 1 år	Dagsböter				
	Fängelse				
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom				
Totalt					
Grov oaktsamhet, max 2 år	Dagsböter	3	1		***4***
	Fängelse	4	5	5	***14***
	Skyddstillsyn	1	3		***4***
	Villkorlig dom	1	4		***5***
Totalt		***9***	***13***	***5***	***27***

Tabell 18 Framkallande av fara för annan, %.

Straffskala	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Totalt antal
Ringa oaktsamhet, max böter	Dagsböter				
	Fängelse				
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom				
Totalt					
Oaktsamhet, max 1 år	Dagsböter				
	Fängelse				
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom				
Totalt					
Grov oaktsamhet, max 2 år	Dagsböter	33,3	7,7		***14,8***
	Fängelse	44,4	38,5	100	***51,9***
	Skyddstillsyn	11,1	23,1		***14,8***
	Villkorlig dom	11,1	30,8		***18,5***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***

Tabell 17 och 18 kan kommenteras enligt följande:

- enbart grov oaktsamhet med vald avgränsning av huvudpåföljd
- de rattfulla och grovt rattfulla utgör ca 2/3
- de grovt rattfulla har genomgående dömts till fängelse
- de inte rattfulla har större andel fängelsedomar än de rattfulla men mindre än de grovt rattfulla.

Sammanfattningsvis för detta avsnitt gäller att ju lindrigare brott och ju grövre straffskala desto mindre skillnad i andel fängelsedomar mellan inte rattfulla och övriga.

5.9 Analys av straffutmätning för fängelsedomar (SFS nr: 1962:700)

Eftersom den nya rattfyllerilagstiftningen, som trädde i kraft den 1 februari 1994, innebar en skärpning av påföljden vid trafikbrott då föraren varit alkohol-/ drogpåverkad görs här en avgränsning till tidsperioden 1995–2005. Därmed är inte resultaten i detta avsnitt helt jämförbara med resultaten i föregående avsnitt.

Totalt dömdes 315 personer till fängelse, under perioden 1995–2005, för trafikbrott (som huvudbrott). Den totalt utdömda strafftiden för de som dömdes till fängelse under perioden 1995–2005 (11 år) var ca 229 år, dvs. ca 9 månader per dömd person.

Tabell 19 och 20 visar medelvärde av antal utdömda dagar i fängelse enligt tingsrättsdomar, under perioden 1995–2005, rubricerad som ”vållande till annans död” respektive "vållande till kroppsskada/sjukdom".

Detaljerade tabeller finns i bilaga 7 i tabell 7.7, 7.8, 7.9 och 7.10.

Tabell 19 Medelvärden av antal dagar i fängelse för ”vållande till annans död”.

	Straffskalan		
	Oaktsamhet max 2 år antal	Grov oaktsamhet max 6 år antal	Totalt
Inte rattfulla	142	470	***311***
Rattfulla totalt	223	442	***429***
Varav rattfulla	90	468	***443***
Varav grovt rattfulla	256	436	***426***
Totalt	***160***	***447***	***395***

Följande kommentarer kan göras till tabell 19:

- Oaktsamhet:
  - inte rattfulla är den helt dominerande gruppen
  - inte rattfulla, har dömts till 58 % längre straff än rattfulla men 45 % kortare straff än grovt rattfulla
- Grov oaktsamhet:
  - rattfulla har dömts till kortare fängelsetid än inte rattfulla
  - straffutmätningen är mindre för de grovt rattfulla än för övriga rattfulla
- Totalt:
  - rattfulla har totalt fått längre tid (429 dagar) än för inte rattfulla (311 dagar)
  - inom gruppen av rattfulla är straffutmätningen mindre för de grovt rattfulla (426 dagar) än för de rattfulla (443 dagar).

Tabell 20 Medelvärden av antal dagar i fängelse för ”vållande till kroppsskada/sjukdom”.

	Straffskalan		
	Oaktsamhet max ½ år antal	*Grov oaktsamhet max 4 år antal*	*Totalt*
Inte rattfulla	*60*	*308*	***293***
Rattfulla totalt	*30*	*196*	***194***
Varav rattfulla	*30*	*235*	***220***
Varav grovt rattfulla	*0*	*191*	***191***
Totalt	***45***	***209***	***207***

Följande kommentarer kan göras till tabell 20:

- Oaktsamhet:
  - gruppen av rattfulla har dömts till 50 % kortare straff än gruppen icke rattfulla
- Grov oaktsamhet:
  - gruppen: av grovt rattfulla har dömts till 38 % kortare straff än inte rattfulla
  - gruppen av rattfulla har dömts till 24 % kortare tid än inte rattfulla
- Totalt:
  - rattfulla har totalt fått kortare fängelsetid (194 dagar) än för de övriga (293 dagar)
  - grovt rattfulla har dömts till kortare fängelsetid (191 dagar) än övriga rattfulla (220 dagar).

Vid vållande till kroppsskada/sjukdom har därmed generellt kortare straff utdömts vid alkoholpåverkan än utan.

Figur 9, motsvarande tabell 19 och 20, visar skillnader i genomsnittligt antal fängelsedagar mellan ”inte rattfulla”, ”rattfulla” och ”grovt rattfulla” efter straffskalan under perioden 1995–2005.

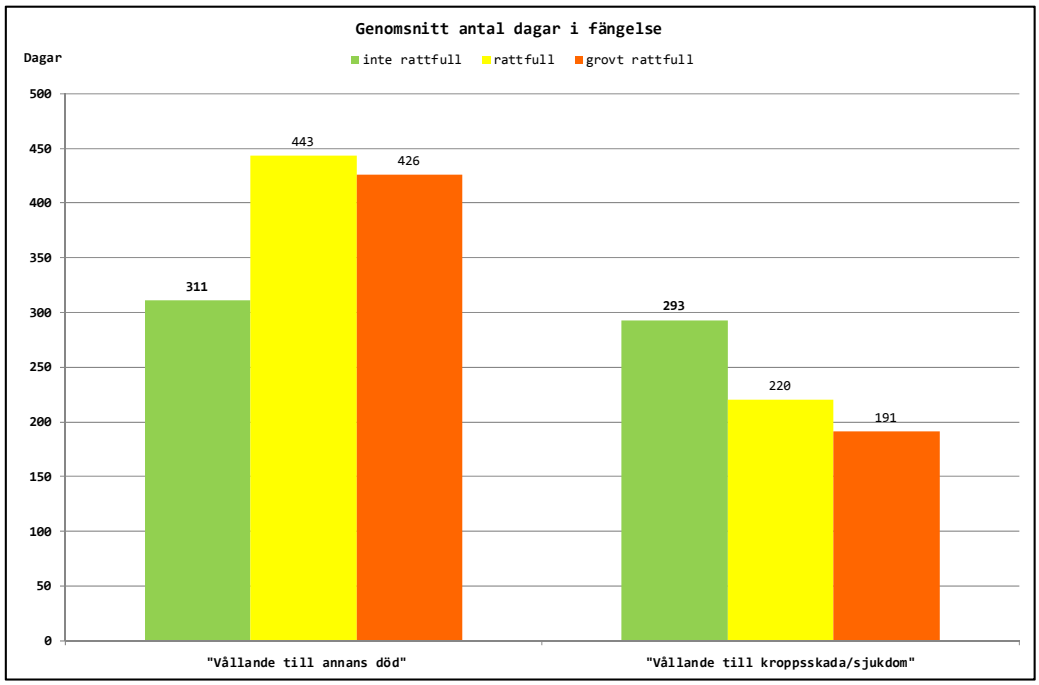

Figur 9 Genomsnittliga fängelsedagar.

För att ytterligare belysa skillnaderna mellan ”inte rattfulla” och ”rattfulla” beräknas kvoten mellan strafflängden och den maximala straffskalan. Kvoten redovisas i procent för "vållande till annans död” och "vållande till kroppsskada/sjukdom” i tabell 21 och 22. Mera detaljerade data för kvoten finns i tabell 7.11 i bilaga 7.

Tabell 21 Andel av maxstraffet för dömda till fängelse för ”vållande till annans död”.

	Straffskalan		
	Oaktsamhet max 2 år %	Grov oaktsamhet max 6 år %	Totalt
Inte rattfulla	19,4	21,4	***21,0***
Rattfulla	12,3	21,3	***21,1***
Grovt rattfulla	35,1	19,9	***20,2***
Totalt	***21,9***	***20,4***	***20,5***

Av de som under tiden 1995–2005 var dömda till ”vållande till annans död” och fick ”fängelse” som huvudpåföljd kan sammanfattningsvis sägas att totalt finns endast marginella skillnader mellan ”inte rattfulla”, ”rattfulla” och ”grovt rattfulla”.

Tabell 22 Andel av maxstraffet för dömda till fängelse för ”vållande till kropps-skada/sjukdom”.

	Straffskalan		
	Oaktsamhet max ½ år %	Grov oaktsamhet max 4 år %	Totalt
Inte rattfulla	33,3	21,1	***21,2***
Rattfulla	16,7	17,3	***17,3***
Grovt rattfulla	–	13,1	***13,1***
Totalt	***25,0***	***14,5***	***14,5***

Sammanfattningsvis ser vi att av de som dömdes till ”vållande till kroppsskada/sjuk-dom” och fick ”fängelse” som huvudpåföljd är fängelsestraffet lindrigare för ”grovt rattfulla” än för ”rattfulla” och lindrigare för ”rattfulla” än ”inte rattfulla”.

Kommentarer under tabell 21 och 22 visas grafiskt med figur 10.

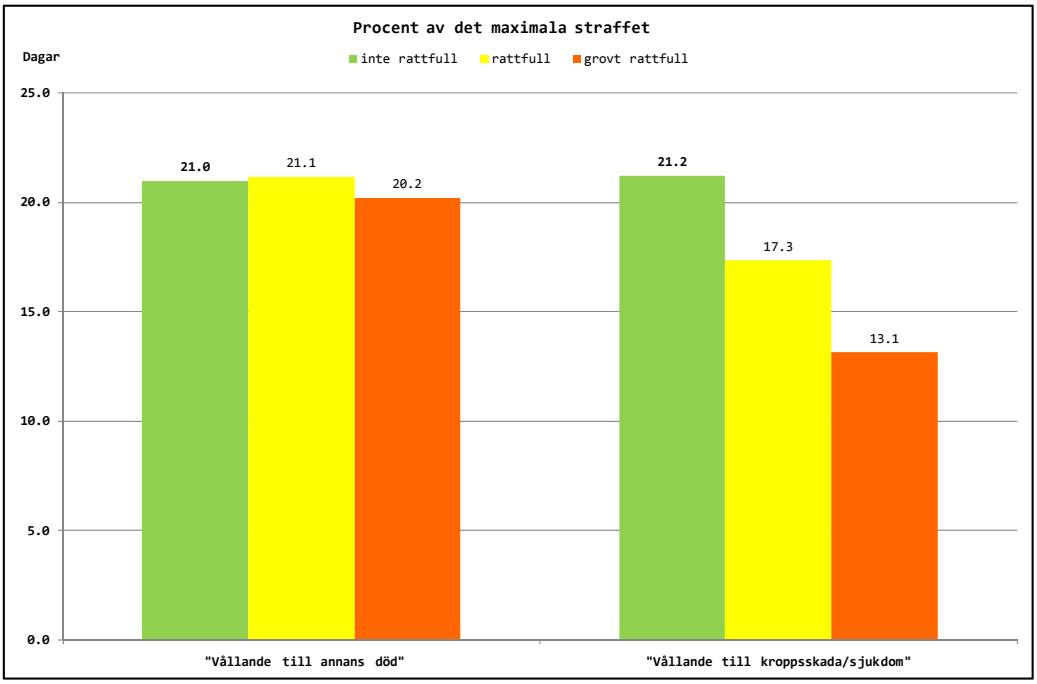

Figur 10 Andel av maximala straffskalan.

Det kan också vara av intresse att beskriva fördelning av fängelsedomar på antal månader i fängelse. En sådan beskrivning framgår ur tabell 23, 24 och 25.

Tabell 23 Antal ”vållande till annans död”.

Straffskala		Månader i fängelse								***Totalt***
		<6	6–<12	12–<24	24–<36	36–<48	48–<60	60–<72	= 72	
Ringa oaktsamhet	Inte rattfulla	11	4	2						***17***
Max 24 mån	Rattfulla	1								***1***
	Grovt rattfulla		3	1						***4***
Totalt		***12***	***7***	***3***						***22***
Oaktsamhet	Inte rattfulla									
Max 48 mån	Rattfulla									
	Grovt rattfulla									
Totalt										
Grov oaktsamhet	Inte rattfulla	1	8	5	2		2			***18***
Max 72 mån	Rattfulla	1	6	5	1				1	***14***
Min 6 mån	Grovt rattfulla	1	23	32	8	2 1				***67***
Totalt		***3***	***37***	***42***	***11***	***2***	***3***		***1***	***99***
Totalt	Inte rattfulla	12	12	7	2		2			***35***
	Rattfulla	2	6	5	1				1	***15***
	Grovt rattfulla	1	26	33	8	2 1				***71***
	Totalt	***15***	***44***	***45***	***11***	***2***	***3***		***1***	***121***

Tabell 24 Antal ”vållande till kroppsskada/sjukdom”.

Straffskala		Månader i fängelse								***Totalt***
		<6	6–<12	12–<24	24–<36	36–<48	48–<60	60–<72	= 72	
Ringa oaktsamhet	Inte rattfulla	1								***1***
Max 6 mån	Rattfulla	1								***1***
	Grovt rattfulla									
Totalt		***2***								***2***
Oaktsamhet	Inte rattfulla									
Max 24 mån	Rattfulla									
	Grovt rattfulla									
Totalt										
Grov oaktsamhet	Inte rattfulla	4	5	6	1					***16***
Max 48 mån	Rattfulla	4	6	2	1					***13***
	Grovt rattfulla	58	35	11	3					***107***
Totalt		***66***	***46***	***19***	***5***					***136***
Totalt	Inte rattfulla	5	5	6	1					***17***
	Rattfulla	5	6	2	1					***14***
	Grovt rattfulla	58	35	11	3					***107***
	Totalt	***68***	***46***	***19***	***5***					***138***

Tabell 25 Antal ”framkallande av fara för annan”.

Straffskala		Månader i fängelse								***Totalt***
		<6	6–<12	12–<24	24–<36	36–<48	48–<60	60–<72	= 72	
Ringa oaktsamhet	Inte rattfulla									
Max böter	Rattfulla									
	Grovt rattfulla									
Totalt										
Oaktsamhet	Inte rattfulla									
Max 12 mån	Rattfulla									
	Grovt rattfulla									
Totalt										
Grov oaktsamhet	Inte rattfulla	3	1							***4***
Max 24 mån	Rattfulla	4								***4***
	Grovt rattfulla									
Totalt		***7***	***1***							***8***
Totalt	Inte rattfulla	3	1							***4***
	Rattfulla	4								***4***
	Grovt rattfulla									
	Totalt	***7***	***1***							***8***

6 Diskussion/slutsatser

Huvudsyftet med denna studie har varit att analysera skillnader i påföljd för trafikbrott mellan onyktra och nyktra förare. En sådan jämförelse förutsätter att allt annat än grad av onykterhet är lika. Vad som också behöver beaktas är lagtextens utformning.

Under varje paragraf i SFS nr: 1962:700 finns upp till tre graderingar av brottens svårighetsgrad uttryckt i grad av oaktsamhet. Påverkan av alkohol skall enligt lagtexten, §7 och §8 men inte §9, kunna vara tillräckligt för att klassa brottet som grov oaktsamhet.

Därmed kan en systematisk skillnad i påföljd förväntas mellan påföljd för nyktra och onyktra förare.

I detta läge, efter en eventuell skärpning av straff som följd av onykterhet, är det inte självklart att påverkan av alkohol skall medföra en ytterligare skärpning av straffutmätning jämfört med nykter förare. Även en kortare strafflängd för alkoholpåverkade skulle kunna vara en möjlighet åtminstone inom gruppen av grova brott (grov oaktsamhet).

Ett exempel på jämförelse under lika förutsättningar skulle kunna vara rödljuskörning som leder till kollision med dödsfall. Frågan skulle då vara om det blir någon skillnad i påföljd mellan en nykter och onykter rödljusförare. Här finns följande alternativ:

- att onykterhet inte medför ökad grad av oaktsamhet, både brotten tilldelas samma grad av oaktsamhet
- att onykterhet medför grov oaktsamhet medan den nyktre tilldelas en mindre grad av oaktsamhet.

Den första punkten förenklar en jämförelse. Den andra punkten medför att den onyktre med all sannolikhet tilldelas ett längre fängelsestraff som följd av den grövre klassningen.

Onyktra som dömts för grov oaktsamhet kan indelas i sådana som även utan onykterhet skulle ha dömts för grov oaktsamhet och i sådana som utan onykterhet skulle ha dömts för mindre grad av oaktsamhet. Vad som då ligger närmast till för jämförelse är gruppen onyktra som även utan onykterhet skulle ha dömts för grov oaktsamhet. En rimlig hypotes skulle kunna vara att gruppen onyktra som fått höjd grad av oaktsamhet utan sådan påverkan, skulle ha kunnat få kortare straff än för de nyktra med grov oaktsamhet.

För att kunna beskriva händelseförloppet bakom lagföringar har lagföringsregistret samkörts mot registret över vägtrafikolyckor. Bortfallet, andel av lagförda som inte återfinns i olycksregistret, är betydande:

- ”*vållande till annans död*”: 10 % bortfall
- ”*vållande till kroppsskada/sjukdom*”: 24 % bortfall.

För båda brottstyperna gäller att de är utredda av polis och därmed också är ”polisrapporterade”. Alla polisrapporterade olyckor bör generellt ingå i olycksregistret.

En förklaring till bortfallet skulle ha kunnat vara förekomst av utländska medborgare och därav följande problem med matchning som följd av att personnummer saknas. Genom att i stället söka i trafikolycksregistret på datum för brott enligt lagföringsregistret genomförde SCB ett försök till alternativ matchning. Detta gav ingen nämnvärd förbättring.

För olyckor med dödsfall förutsätter man att olycksregistret (STRADA) inte har några bortfall, dvs. alla inträffade sådana olyckor med vald definition ingår i registret (Larsson, 2007). För svårt och lindrigt skadade rekommenderas en uppräkningsfaktor

2,4 av antalet i STRADA för att skatta det verkliga antalet av sådana olyckor. Detta uttrycker ett stort bortfall i STRADA av inträffade olyckor med kroppsskada och där merparten av detta bortfall bedöms vara ej polisrapporterade olyckor. Föreliggande studie avser lagförda personer och bör därmed generellt kunna förväntas motsvara polisrapporterade olyckor. Det bör mera generellt vara angeläget att klargöra vad som förorsakat bortfallet i trafikolycksregistret.

Beroende på bortfallet bedömdes att det inte var meningsfullt att utnyttja olycksregistret. Var en gräns för acceptabelt bortfall skall sättas är inte självklart. Åtminstone för dödsolyckor, 10 % bortfall, skulle en bakgrundsanalys kunnat ha genomförts med tillgängliga matchade data.

Eftersom antalet fall som tas upp i tingsrätten inte är så många skulle ett alternativ till samkörning av register kunna vara att djupundersöka alla domar i lagföringsregistret under en tidsperiod, t.ex. 1997–2007.

Vissa grupper av lagförda har exkluderats från analys i föreliggande studie. En sådan är de med enbart strafföreläggande. Strafföreläggande är jämförbart med övriga bötesstraff, enda skillnaden är att någon rättegång inte ägt rum. Den åtalade kan med strafföreläggande erkänna sig skyldig utan rättegång. Brotten med strafföreläggande är avgränsade till sådana med böter som enda påföljd. Böter är enda alternativ till påföljd vid ringa oaktsamhet (§7).

Då fördelning över strafftyper jämförs bör man beakta denna förutsättning, dvs. att en typ av straff har exkluderats ur redovisningen och att man därmed får en överskattning av andra påföljder än böter.

Analyser har genomförts med datamaterialet indelat i två tidsperioder: 1990–2005 och 1995–2005. Orsaken till denna indelning har varit en lagändring som genomfördes 1994 avseende gränsen för grovt rattfylleri och förändring av straffskalan. Strafftid i fängelse har enbart studerats för 1995–2005 medan uppdelningar i rattfylleri och grovt rattfylleri använts för 1990–2005. Därmed ingår en definitionsförändring av grovt fylleri i perioden 1990–2005. Eventuellt kan detta ha stört genomförda analyser.

Vid analys av tidigare brott skulle förekomst av tidigare villkorlig dom kunna vara av intresse. Att villkorlig dom förekommer skulle kunna tala för en förhöjd risk för brott, större benägenhet för brott, men samtidigt kan den villkorliga domen också förväntas ha en återhållande effekt på nya brott. Andelen kvinnor inom gruppen som dömts för tidigare brott uppgår till 6 % att jämföra med 12 % inom huvudgruppen. Detta skulle kunna tolkas som att andelen kvinnor som döms för trafikbrott är på väg att öka.

Andelen onyktra bland åtalade för vållande till annans död respektive kroppsskada/sjukdom uppgår till ca 20 % i båda grupperna. Andelen onyktra är störst, 67 %, inom gruppen framkallande av fara. För övriga typer av trafikrelaterade domslut håller sig andelen onyktra på max 1/5. Det borde kunna vara av intresse att i framtida studier hitta förklaring på denna stora skillnad i andelar.

Straffutmätning är en funktion av klassad grad av oaktsamhet. Andelen dömda för grov oaktsamhet är störst för vållande till kroppsskada, 20 %, och minst för vållande till annans död, 14 %. Vad som förklarar denna skillnad skulle kunna undersökas vidare.

Andelen grov oaktsamhet är också väsentligt större vid grovt rattfylleri jämfört med enbart rattfylleri. Lagtexten uttrycker inte direkt en sådan skillnad enligt följande: ”om gärningsmannen, när det krävs särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försum-

melse av allvarligt slag. Lag (2001: 348)". Att grovt rattfylleri därmed klassas som allvarligare än enbart rattfylleri kan tyckas vara rimligt men har egentligen inget direkt stöd i lagtexten.

Det är naturligtvis rimligt att förutsätta att skicklighet och uppmärksamhet försämras med ökande grad av påverkan.

Man kan också notera att det enligt domstolarnas bedömning inte generellt vid bilkörning krävs "…särskild uppmärksamhet eller skicklighet…" trots att olycka med kroppsskada eller dödsfall inträffat. Man har bedömt att ett tillräckligt starkt sådant krav funnits i följande andelar av domsluten (rattfylleri respektive grovt rattfylleri):

- dödsfall: 30 respektive 67 %
- kroppsskada: 68 respektive 86 %.

Man kan också notera att behovet av uppmärksamhet och skicklighet bedömts vara större i anslutning till kroppsskada än för dödsfall.

Efter en uppdelning av datamaterialet i grad av oaktsamhet per olyckstyp skulle en hypotes kunna vara att fördelning på typ av påföljder skulle kunna vara förhållandevis lika inom varje sådan klass mellan: nyktra, rattfulla och grovt rattfulla. Med en avgränsning till grov oaktsamhet och andel fängelsedomar skulle man kunna påstå att denna hypotes i huvudsak kan accepteras.

För de som dömts till fängelse med grov oaktsamhet gäller att fängelsetiden avtar med grad av onykterhet. För varje brott finns en straffskala med en undre och en övre gräns. En förklaring till skillnaden mellan nyktra och onyktra skulle kunna vara den straffskärpning som enligt lagtexten kan följa av förekomst av alkoholpåverkan. Därmed kommer ett antal brott som förutom alkoholpåverkan skulle ha klassats som ringa oaktsamhet eller oaktsamhet att jämföras med brott inom grov oaktsamhet för nyktra. Även skillnaden i fängelsetid mellan rattfulla och grovt rattfulla skulle kunna förklaras med ett sådant resonemang.

Uppgifter om straffutmätning finns enbart tillgängliga ifråga om tid i fängelse. Denna typ av uppgifter har redovisats i resultatavsnittet. Ett komplement till denna redovisning skulle kunna vara ett totalt straffutmätningsmått. Ett sådant kan konstrueras genom att fiktivt tilldela andra domar än fängelsedomar en tid i fängelse lika med noll dagar, se tabell 26.

Tabell 26 Straffutmätning uttryckt i "fängelsedagar". [*)]

	Inte rattfulla	Rattfulla	Grovt rattfulla	Rattfulla totalt
Dödsfall	34	304	373	351
Personskada	10	126	147	144

[*)] Annat straff än fängelse har satts = 0 dagar i fängelse.

Straffutmätningen enligt det konstruerade måttet i tabell uttrycker:

- att straffutmätningen för alkoholpåverkade är minst 10 gånger högre än för ej påverkade
- att straffutmätningen för grovt rattfulla är större än för rattfulla

- att den relativa skillnaden mellan påverkade och opåverkade är mindre vid dödsfall än vid personskada.

Det finns ett lagförslag om att höja ministraffet vid grovt vållande till annans död från 6 månader till ett år. Enligt tabell 23 utgör strafftiden mindre än ett år i 36 % av domarna för grovt vållande till annans död. Andelen domar med dömd strafftid kortare än 12 månader är något mindre för rattfulla än för inte rattfulla. Inom gruppen av domar för grovt vållande till annan död utgör de inte rattfulla 18 %.

Man kan också lägga märke till följande inom gruppen grovt vållande till annans död:

- att maxstraffet 72 månader blivit utdömt i 1 % av domarna (en rattfull)
- att ett straff längre än halva maxtiden blivit utdömt i 5 % av domarna.

Ett syfte med straffpåföljd för olika brott är att genom avskräckning minska brottsligheten i samhället. En förutsättning för en sådan eftersträvad effekt är att befolkningen har kännedom om lagen och dess innehåll inklusive påföljd. Om befolkningen skulle ha bättre vetskap om påföljd av trafikbrott är en rimlig hypotes att man skulle kunna nå närmre lagstiftningens syfte.

Med hjälp av en omfattande enkätundersökning skulle man både kunna kartlägga aktuell kunskap och attityder till aktuell lagstiftning. Resultatet av en sådan undersökning skulle kunna användas för att vidareutveckla lagstiftningen mot ökad acceptans. Med ökad acceptans skulle bättre efterlevnad kunna förväntas. Resultatet av sådana frågor skulle kunna utgöra grund för framtida informationsspridning om gällande lagstiftning.

Enligt Motorförarnas Helnykterhetsförbund (2002) blir villkorlig dom ett allt vanligare domslut vid grovt rattfylleri. Andelen villkorliga domar för vållande till annans död respektive till kroppsskada/sjukdom uppgår till 2,5 respektive 4,2 %. Även om andelen villkorliga domar skulle ha ökat kan omfattningen inte bedömas som betydande.

En minst lika viktig frågeställning skulle kunna vara om villkorlig dom skall kunna vara ett alternativ i anslutning till dödsolycka. Man kan också vid vållande till annans död ställa andelen rattonyktra (2,5 %) med villkorlig dom i relation till andelen icke rattonyktra, 82,3 %, med villkorlig dom.

I denna studie har straff enligt domslut analyserats. Däremot har de slutligen realiserade straffen inte studerats, eftersom uppgifter om dessa inte finns tillgängliga i de utnyttjade dataregistren.

Vad som inte analyserats i denna studie är om det finns skillnader i straffutmätning kopplad till kön och ålder. Andra faktorer som skulle kunna vara av intresse att relatera till straffutmätning skulle kunna vara:

- personer födda i Sverige respektive utomlands
- inkomst
- region etc.

Referenser

Brottsförebygganderådet. **RATTFYLLERI, Utvärdering av 1994 års reform av Trafiknykterhetslagstiftningen**, (Brottsförebygganderådet, BRÅ-rapport 1998:7), Stockholm, 1998.

Justitiedepartementet. **Skärpt straff för vållande till annans död**, ISSN 0284-6012 ; 2007:31.

Motorförarnas Helnykterhetsförbund. **Vem bryr sig?** En rapport om rattfylleribrott och straffpåföljder i Sverige 1996–2000. 2002.

Motorförarnas Helnykterhetsförbund. **Hur olika alkoholmängder påverkar bilkörningen**, (Motorförarnas Helnykterhetsförbund, MHF:s hemsida, 2007-10-23) http://www.mhf.se/kroppen.aspx,

Åklagarmyndigheten. **Ordlista**, (Åklagarmyndighetens hemsida, (2007-10-23) http://www.aklagare.se/131/Ordlista/

Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning, **Drogutvecklingen i Sverige 2006**, Rapport nr 98, Stockholm, 2006.

Vägverket: **Alkohol och droger och trafik**, 2004. Vägverket, Borlänge.

Lagen om straff för vissa trafikbrott

Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott

SFS nr: **1951:649**

Departement/
myndighet: **Justitiedepartementet L5**

Rubrik: **Lag (1951:649) om straff för vissa trafikbrott**

Utfärdad: **1951-09-28**

Ändring införd: **t.o.m. SFS 2005:285**

---

1 § Brister vägtrafikant, den som för spårvagn eller den som någon annanstans än på väg för motordrivet fordon i väsentlig mån i den omsorg och varsamhet som till förekommande av trafikolycka betingas av omständigheterna, döms för vårdslöshet i trafik till dagsböter.

Om någon vid förande av motordrivet fordon eller spårvagn gör sig skyldig till grov oaktsamhet eller visar uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom, döms för grov vårdslöshet i trafik till fängelse i högst två år. Lag (1994:1416).

2 § Hindrar eller stör vägtrafikant eller den som för spårvagn onödigtvis i väsentlig mån trafiken på väg, dömes, där ej gärningen är belagd med straff enligt 1 §, till böter. Lag (1975:611).

3 § För någon uppsåtligen körkortspliktigt fordon utan att vara berättigad att föra sådant fordon, dömes för olovlig körning till böter. Har han tidigare innehaft körkort som blivit återkallat eller har brottet skett vanemässigt eller är det eljest att anse som grovt, må dömas till fängelse i högst sex månader.

För någon körkortspliktigt fordon med uppsåtligt eller oaktsamt åsidosättande av föreskrift, som meddelats i fråga om rätten att föra sådant fordon, dömes till böter. Om någon uppsåtligen eller av oaktsamhet såsom förare av körkortspliktigt fordon anställer och brukar den som inte äger rätt att föra fordonet, eller i annat fall tillåter någon annan att föra sådant fordon utan att denne är berättigad därtill, dömes likaledes till böter.

Första, andra och tredje styckena äger motsvarande tillämpning på förare av traktor, motorredskap eller spårvagn och på den som anställer eller brukar sådan förare eller eljest tillåter någon att föra traktor, motorredskap eller spårvagn.

Lag (1999:880).

4 § Den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha förtärt alkoholhaltiga drycker i så stor mängd att alkoholkoncentrationen under eller efter färden uppgår till minst 0,2 promille i blodet eller 0,10 milligram per liter i utandningsluften döms för rattfylleri till böter eller fängelse i högst sex månader.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn efter att ha intagit narkotika som avses i 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) i så stor mängd att det under eller efter färden finns något narkotiskt ämne kvar i blodet. Detta gäller dock inte om narkotikan intagits i enlighet med läkares eller annan behörig receptutfärdares ordination.

För rattfylleri enligt första stycket döms också den som för ett motordrivet fordon eller en spårvagn och då är så påverkad av alkoholhaltiga drycker att det kan antas att han eller hon inte kan framföra fordonet på ett betryggande sätt. Detsamma gäller om föraren är lika påverkad av något annat medel.

Första och andra styckena gäller inte förare av motordrivet fordon, som är avsett att föras av gående.

Första, andra och tredje styckena gäller inte om förandet av fordonet ingår som ett led i en vetenskaplig eller därmed jämförlig undersökning till vilken tillstånd har lämnats av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Lag (1999:217).

4 a § Är ett brott som avses i 4 § första, andra eller tredje stycket att anse som grovt, skall föraren dömas för grovt rattfylleri till fängelse i högst två år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas om

1.föraren har haft en alkoholkoncentration som uppgått till minst 1,0 promille i blodet eller 0,50 milligram per liter i utandningsluften,

2. föraren annars har varit avsevärt påverkad av alkohol eller något annat medel, eller

3. framförandet av fordonet har inneburit en påtaglig fara för trafiksäkerheten. Lag (1999:217).

5 § Om en vägtrafikant, som med eller utan skuld haft del i uppkomsten av en trafikolycka, genom att avlägsna sig från olycksplatsen undandrar sig att i mån av förmåga medverka till de åtgärder, vartill olyckan skäligen bör föranleda, eller om han undandrar sig att uppge namn och hemvist eller att lämna upplysningar om händelsen, döms till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet med hänsyn till omständigheterna att anse som grovt, döms till fängelse i högst ett år.

Bestämmelserna i första och andra styckena gäller även den som för spårvagn och den som annorstädes än på väg för motordrivet fordon. Lag

(1986:1248).

6 § Har upphävts genom lag (1988:944).

7 § Ett fordon som har använts vid brott enligt denna lag får förklaras förverkat, om det behövs för att förebygga fortsatt sådan brottslighet och förverkande inte är oskäligt. Detsamma gäller annan egendom som har använts som hjälpmedel vid brott enligt denna lag.

Första stycket gäller även i fråga om egendom som varit avsedd att användas som hjälpmedel vid brott enligt denna lag, om brottet har fullbordats.

Bestämmelser om tillfälligt omhändertagande av egendom i syfte att förhindra rattfylleribrott finns i 24 a—24 d §§ polislagen

(1984:387). Lag (2005:285).

Övergångsbestämmelser

1951:649

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1952, vilken dag lagen den 7 juni 1934 (nr 247) om straff för vissa brott vid förande av motorfordon skall upphöra att gälla. Där i lag eller särskild författning förekommer hänvisning till lagrum, som ersatts genom bestämmelse i den nya lagen, skall den bestämmelsen i stället tillämpas.

1999:880

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2000. De äldre bestämmelserna om moped klass I skall dock tillämpas till och med den 31 mars 2000.

Lagen om vållande till annans död, kroppsskada/sjukdom och framkallande av fara

Lag om vållande till annans död, kroppsskada/sjukdom och framkallande av fara

SFS nr: **1962:700**

Departement/
myndighet: **Justitiedepartementet L5**

Rubrik: **Brottsbalk (1962:700)**

Utfärdad: **1962-12-21**

Ändring införd: **t.o.m. SFS 2007:688**

ANDRA AVDELNINGEN

Om brotten

3 kap. Om brott mot liv och hälsa

7 § Den som av oaktsamhet orsakar **annans död**, döms för vållande till annans död till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Är brottet grovt, döms till fängelse, lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1.om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller

2. om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. Lag (2001:348).

8 § Den som av oaktsamhet orsakar annan person sådan **kroppsskada** eller sjukdom som inte är ringa, döms för vållande till kroppsskada eller sjukdom till böter eller fängelse i högst sex månader.

Är brottet grovt, döms till fängelse i högst fyra år. Vid bedömande av om brottet är grovt skall särskilt beaktas

1.om gärningen har innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag, eller

2. om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har varit påverkad av alkohol eller något annat medel eller annars gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag. Lag (2001:348).

9 § Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, dömes för framkallande av fara för annan till böter eller fängelse i högst två år.

Åtalsunderlåtelse

Åtalsunderlåtelse kan utfärdas enligt följande lagrum:

9 § LUL Enligt detta lagrum kan åklagaren underlåta åtal för brott som begåtts av ungdomar som vistas i hem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga.

”LUL” står för ” Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare”

17 § LUL Åtalsunderlåtelse kan utfärdas om en person har begått ett brott innan personen i fråga har fyllt 18 år under förutsättning att annan samhällsvård vidtas eller om brottet skett av okynne och något väsentligt allmänt eller enskilt intresse inte åsidosätts.

20 kap. 7 § RB (Rättegångsbalk): Åtalsunderlåtelse kan utfärdas under förutsättning att något väsentligt allmänt eller enskilt intresse inte åsidosätts:

1 st. 1 p om det kan antas att brottet inte skulle föranleda annan påföljd än böter,

1 st. 2 p om det kan antas att påföljden skulle bli villkorlig dom och det finns särskilda skäl för åtalsunderlåtelse,

1 st. 3 p om den misstänkte begått ett annat brott och det utöver påföljden för detta brott inte krävs påföljd med anledning av det föreliggande brottet,

1 st. 4 p om psykiatrisk vård eller insatser enligt lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade kommer till stånd,

2 st. om det av särskilda skäl är uppenbart att det inte krävs någon påföljd för att avhålla den misstänkte från vidare brottslighet och att det med hänsyn till omständigheterna inte heller krävs av andra skäl att åtal väcks.

46 § LVM. Åtal kan underlåtas för personer som begått brott före eller under tiden de får vård för sitt missbruk. Förutsättningarna är dock att det för brottet inte får föreskrivas strängare straff än fängelse i ett år. ”LVM” står för ”Lag (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall”

Påverkan av olika alkoholmängder

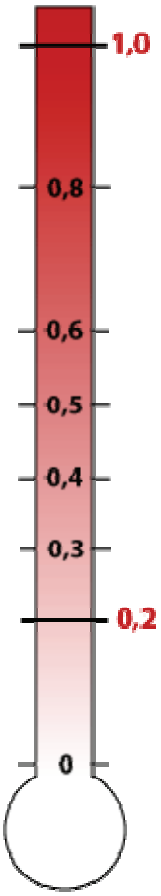

Hur olika alkoholmängder påverkar bilkörningen (Motorförarnas Helnykterhetsförbund).

Observera att dessa siffror gäller en genomsnittlig person. Kroppsstorlek, alkoholvanor mm påverkar. ”Normalt” förbränningstempo är cirka 0,2 promille per timme men detta varierar mycket.

0,2 promille *GRÄNSEN FÖR RATTFYLLERI*
De första alkoholeffekterna märks, lätt värmekänsla. Märkbar hämningslösande effekt, lättare att prata. Förstår tydligt att det är olämpligt att framföra fordon. Det går inte att framföra ett fordon på betryggande sätt
0,3 promille
Avslappning. Brist på koncentration och försämrad förmåga att klara av fina manövrar och små riktningsändringar.
0,4 promille
Försämrad bedömning av perifera synfältet. Trafikljus noteras ej. Dålig avståndsbedömning. Försämrad iakttagelseförmåga.
0,5 promille
Minskad precision i rörelser. Upprymdhet. Värmekänsla. Psykiska spänningstillstånd släpper.
0,6 promille
Värmekänsla, förlängd reaktionstid.
0,8 promille
Överdrivna rörelser. Högljuddhet. Känslouttryck. Tydlig alkoholdoft.
1,0 promille *GRÄNSEN FÖR GROVT RATTFYLLERI*
Lätt sluddrighet. Klart förlängd reaktionstid. Försämrad muskelkontroll. Svårt att gå stadigt. Svårt att kontrollera känslor. Vill ofta dricka mer.
1,2 promille
Sluddrar. Svårigheter att gå och stå. Lång reaktionstid.
1,5 promille
Packad, raglar och ramlar omkull. Sluddrar och sölar.
3,0 promille
Uppfattar inte vad som händer och sker. Gränsen till medvetslöshet.
4,0 promille
Akut (dödande) alkoholförgiftning

Gränserna för rattfylleri i Europa, 2009

Gränserna för rattfylleri i olika länder i Europa.

- **0.0 per mg,** Estland, Litauen, Rumänien, Slovakien, Tjeckien, Ungern
- **0.2 per mg,** Norge, Polen, Sverige
- **0.5 per mg,** Belgien Bulgarien, Danmark, Tyskland (0.3 per mg, om olycka inträffar), Finland, Frankrike, Grekland, Italien, Serbien/Montenegro, Kroatien, Lettland, Makedonien, Nederländerna, Österrike, Portugal, Slovenien, Spanien, Turkiet, Cypern (Norr)
- **0.8 per mg,** U.K., Irland, Luxemburg, Malta, Schweiz
- **0.9 per mg,** Cypern (Syd)

(källa: Safe Travel http://www.safetravel.co.uk/EuropeDrinkDrivingLimits.html)

Poster som har utgått från analysen

6.1 Annat än trafikbrott som huvudbrott och med trafikbrott som andra brott

I registret finns 362 poster med annat i huvudbrott, som är grövre brott och med högre straff, än trafikbrottet. Tabellen nedan visar till vilka andra huvudbrott än trafikbrott som personer är dömda.

Tabell 6.1 Huvudbrott annat än trafikbrott.

Dömd för	***Antal***
Misshandel	51
Stöld	45
Tillgrepp av fortskaffningsmedel	43
Våld eller hot mot tjänsteman	36
Grov misshandel	27
Grov stöld	25
Narkotikastrafflagen (NSL). Narkotikabrott	19
Vapenlagen	15
Rån	12
Häleri	10
Grov skadegörelse	8
Grovt rån	7
Olaga hot, grovt brott	6
Tillgrepp av fortskaffningsmedel, grovt brott	5
Märkesförfalskning	4
Bedrägeri	3
Dråp	3
Falsk tillvitelse	3
NSL: Grovt narkotikabrott	3
Olaga frihetsberövande	3
Olovligt brukande	3
Snatteri	3
Grovt bedrägeri	2
NSL: Ringa narkotikabrott	2
Olaga hot	2
Skadegörelse	2
Urkundsförfalskning	2
Övrigt	18
Totalt	***362***

Deras andra brott som trafikbrott uppdelas enligt tabell 6.2 och deras huvudpåföljd visas i tabell 6.3.

Tabell 6.2 Trafikbrott.

Trafikbrott	***Antal***
Vållande till kroppsskada/sjukdom	181
Framkallande av fara för annan	129
Vållande till annans död	52
Totalt	***362***

Tabell 6.3 Huvudpåföljd.

Huvudpåföljd	***Antal***	***Andel %***
Fängelse	205	56,6
Skyddstillsyn	84	23,2
Villkorlig dom	27	7,5
Vård inom socialtjänsten	27	7,5
Dagsböter	10	2,8
Rättspsykiatrisk vård	7	1,9
Åtalsunderlåtelse	2	0,6
Totalt	***362***	***100***

Av de 362 personerna är 14 kvinnor (4 %), 3 av dessa 14 var onyktra vid brottet, det vill säga 21 %, motsvarande siffra för männen var 45 % som onyktra. I gruppen är 45 personer under 18 år (12 %), och 88 % är mellan 18–64 år, ingen äldre än 64 år.

För de som fick fängelse som huvudpåföljd var straffet 30 % av det maximala fängelse straffet i lagen.

Nedan redovisas gruppens brottslighet under de 10 senaste åren.

Tabell 6.4 Bakgrund i antal.

Antal	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	45	29	28	28	232	***362***
Inte trafikbrott	99	57	34	31	141	***362***
Frihetsberövande	176	43	25	21	97	***362***
Trafikbrott	115	48	27	17	155	***362***

Tabell 6.5 Bakgrund i procent.

Andel %	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	12,4	8,0	7,7	7,7	64,1	***100***
Inte trafikbrott	27,3	15,7	9,4	8,6	39,0	***100***
Frihetsberövande	48,6	11,9	6,9	5,8	26,8	***100***
Trafikbrott	31,8	13,3	7,5	4,7	42,8	***100***

Varannan hade varit i fängelse minst en gång under de 10 senaste åren, två av tre hade begått trafikbrott minst en gång under samma period.

6.2 Personer över 64 år

I registret fanns 227 personer över 64 år, varav 85 % män och 15 % kvinnor. Ingen av kvinnorna var onykter, 7 av 185 männen var onyktra.

Tabell 6.6 Trafikbrott, personer över 64 år.

Trafikbrott	***Antal***
Vållande till kroppsskada/sjukdom	137
Vållande till annans död	89
Framkallande av fara för annan	1
Totalt	***227***

Tabell 6.7 Huvudpåföljd, personer över 64 år.

Huvudpåföljd	***Antal***	***Andel %***
Dagsböter	125	55,1
Villkorlig dom	86	37,9
Åtalsunderlåtelse	10	4,4
Fängelse	4	1,8
Skyddstillsyn	2	0,9
Totalt	***227***	***100***

Till fängelse eller skyddstillsyn dömdes 6 av 227 personer över 64 år, (ca 3 %).

När det gäller tidigare brott under de 10 senaste åren för personer över 64 år finner vi deras bakgrund i tabellen nedan.

Tabell 6.8 Bakgrund i antal.

Antal	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	199	17	9	1	1	***227***
Inte trafikbrott	223	3	0	0	1	***227***
Frihetsberövande	226	0	0	0	1	***227***
Trafikbrott	210	11	4	1	1	***227***

Tabell 6.9, Bakgrund i andel.

Andel %	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	87,7	7,5	4,0	0,4	0,4	***100***
Inte trafikbrott	98,2	1,3	0,0	0,0	0,4	***100***
Frihetsberövande	99,6	0,0	0,0	0,0	0,4	***100***
Trafikbrott	92,5	4,8	1,8	0,4	0,4	***100***

I denna grupp har en av 227 personer varit i fängelse under de 10 senaste åren, ca 7,5 % har begått trafikbrott minst en gång under samma tids period.

Bilaga 6.3 Strafföreläggande

Gruppen med namnet ”*Strafföreläggande*” består av 193 poster i registret. Det är 37 kvinnor (ca 19 %) och 81 % män. Bara en av de 155 männen var onykter.

Av dessa poster är 4 personer under 18 år och 35 personer över 64 år, resten 154 personer (80 %) är mellan 18–64 år.

Tabell 6.10 Trafikbrott.

Trafikbrott	***Antal***
Vållande till kroppsskada/sjukdom	187
Vållande till annans död	5
Framkallande av fara för annan	1
Totalt	***193***

Tabell 6.11 Huvudpåföljd.

Huvudpåföljd	***Antal***	***Andel %***
Dagsböter	189	97,9
Villkorlig dom	4	2,1
Totalt	***193***	***100***

Tabell 6.12 Bakgrund i antal.

Antal	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	151	28	9	4	1	***193***
Inte trafikbrott	184	7	1	1	0	***193***
Frihetsberövande	188	5	0	0	0	***193***
Trafikbrott	173	16	3	0	1	***193***

Tabell 6.13 Bakgrund i andel.

Andel %	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	78,2	14,5	4,7	2,1	0,5	***100***
Inte trafikbrott	95,3	3,6	0,5	0,5	0,0	***100***
Frihetsberövande	97,4	2,6	0,0	0,0	0,0	***100***
Trafikbrott	89,6	8,3	1,6	0,0	0,5	***100***

I denna grupp har fem personer varit i fängelse under de 10 senaste åren,

ca 10 % har begått trafikbrott minst en gång under samma period.

Bilaga 6.4 Ungdom

Det finns 136 poster som tillhör ungdomar i åldern 15, 16 och 17 år, 133 av dem är pojkar och 3 är flickor. En av flickorna var onykter, medan 38 av pojkarna var onyktra. Av pojkarna hade 45 varit dömda i annat huvudbrott som var grövre och tyngre än trafikbrott.

Tabell 6.14 Trafikbrott.

Trafikbrott	***Antal***
Vållande till kroppsskada/sjukdom	77
Vållande till annans död	40
Framkallande av fara för annan	19
Totalt	***136***

Tabell 6.15 Huvudpåföljd.

Antal	***Huvudbrott***		
Huvudpåföljd	***Annat***	***Trafik***	***Totalt***
Dagsböter	2	46	48
Fängelse	1	1	2
Skyddstillsyn	8	8	16
Åtalsunderlåtelse	1	2	3
Villkorlig dom	4	7	11
Vård inom socialtjänsten	26	27	53
Skyddstillsyn + Fängelse	3		3
Totalt	***45***	***91***	***136***

Tabell 6.16 Bakgrund i antal.

Antal	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	70	23	20	10	13	***136***
Inte trafikbrott	105	18	8	3	2	***136***
Frihetsberövande	136	0	0	0	0	***136***
Trafikbrott	101	17	8	3	7	***136***

Tabell 6.17 Bakgrund i andel.

Andel %	***Tidigare***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	51,5	16,9	14,7	7,4	9,6	***100***
Inte trafikbrott	77,2	13,2	5,9	2,2	1,5	***100***
Frihetsberövande	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	***100***
Trafikbrott	74,3	12,5	5,9	2,2	5,1	***100***

Varannan av denna grupp fanns i registret för något brott under de 10 senaste åren, var fjärde hade begått minst en gång trafikbrott under samma period.

Bilaga 6.5 Tre grupper till

Det finns 65 poster i registret som tillhör tre grupper: ”Åtalsunderlåtelse” med 30, ”Förordnande” med 22 och de som fick ”Rättspsykiatrisk vård” med 13 poster. Av dessa är 60 personer män och fem är kvinnor. Alla kvinnor finns i gruppen ”Åtalsunderlåtelse”. Av de 60 männen var 20 onyktra. Alla kvinnor var nyktra vid trafikbrottet.

Tabell 6.18 Trafikbrott.

Trafikbrott	***Antal***
Vållande till kroppsskada/sjukdom	27
Vållande till annans död	29
Framkallande av fara för annan	9
Totalt	***65***

Detaljerade tabeller

Tabell 7.1 Antal.

Antal	***Tidigare brott***					
	Ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	1 376	162	115	66	276	1 995
Andra än trafikbrott	1 562	181	65	48	139	1 995
Frihetsberövande	1 735	106	51	19	84	1 995
Trafikbrott	1 492	218	82	42	161	1 995

Tabell 7.2 Andel %.

Andel %	***Tidigare brott***					
	ingen	***1 gång***	***2 gånger***	***3 gånger***	***> 3 gånger***	***Totalt***
Lagförd	69,0	8,1	5,8	3,3	13,8	100
Andra än trafikbrott	78,3	9,1	3,3	2,4	7,0	100
Frihetsberövande	87,0	5,3	2,6	1,0	4,2	100
Trafikbrott	74,8	10,9	4,1	2,1	8,1	100

Tabell 7.3 Antal.

DOM	***Huvudpåföljd***				
	Dagsböter	***Fängelse***	***Skydds-tillsyn***	***Villkorlig dom***	***Totalt***
Vållande till annans död	36	215	23	556	***830***
Vållande till kroppsskada/sjuk-dom	682	170	40	54	***946***
Framkallande av fara för annan	4	14	4	5	***27***
Vårdslöshet i trafik	27	37	12	14	***90***
Olovlig körning	6	2		3	***11***
Rattfylleri	9			2	***11***
Grovt Rattfylleri		39	21	4	***64***
Smitning	6	6		4	***16***
Totalt	***770***	***483***	***100***	***642***	***1 995***

Tabell 7.4 Andel %.

DOM	***Inte rattfulla***	***Rattfulla***	*Varav grovt*	***Totalt***
Vållande till annans död	655	175	*121*	***830***
Vållande till kroppsskada/sjukdom	752	194	*166*	***946***
Framkallande av fara för annan	9	18	*5*	***27***
Vårdslöshet i trafik	70	20	*17*	***90***
Olovlig körning	9	2		***11***
Rattfylleri		11		***11***
Grovt Rattfylleri		64	*64*	***64***
Smitning	14	2	*1*	***16***
Totalt	***1 509***	***486***	*373*	***1 995***

Tabell 7.5 Antal.

DOM	Huvudpåföljd	Inte rattfulla	Rattfulla	Varav grovt	Totalt
Vållande till annans död	Dagsböter	36			***36***
	Fängelse	72	143	106	***215***
	Skyddstillsyn	8	15	12	***23***
	Villkorlig dom	539	17	3	***556***
Totalt		***655***	***175***	***121***	***830***
Vållande till kropps-skada/sjukdom	Dagsböter	679	3		***682***
	Fängelse	26	144	128	***170***
	Skyddstillsyn	4	36	31	***40***
	Villkorlig dom	43	11	7	***54***
Totalt		***752***	***194***	***166***	***946***
Framkallande av fara för annan	Dagsböter	3	1		***4***
	Fängelse	4	10	5	***14***
	Skyddstillsyn	1	3		***4***
	Villkorlig dom	1	4		***5***
Totalt		***9***	***18***	***5***	***27***
Vårdslöshet i trafik	Dagsböter	27			***27***
	Fängelse	21	16	14	***37***
	Skyddstillsyn	9	3	3	***12***
	Villkorlig dom	13	1		***14***
Totalt		***70***	***20***	***17***	***90***
Olovlig körning	Dagsböter	6			***6***
	Fängelse		2		***2***
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom	3			***3***
Totalt		***9***	***2***		***11***
Rattfylleri	Dagsböter		9		***9***
	Fängelse				
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom		2		***2***
Totalt			***11***		***11***
Grovt rattfylleri	Dagsböter				
	Fängelse		39	39	***39***
	Skyddstillsyn		21	21	***21***
	Villkorlig dom		4	4	***4***
Totalt			***64***	***64***	***64***
Smitning	Dagsböter	5	1		***6***
	Fängelse	5	1	1	***6***
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom	4			***4***
Totalt		***14***	***2***	***1***	***16***
Summa		***1 509***	***486***	***374***	***1 995***

Tabell 7.6 Andel.

DOM	***Huvudpåföljd***	***Inte rattfulla***	***Rattfulla***	***Varav grovt***	***Totalt***
Vållande till annans död	Dagsböter	5,5			***4,3***
	Fängelse	11,0	81,7	87,6	***25,9***
	Skyddstillsyn	1,2	8,6	9,9	***2,8***
	Villkorlig dom	82,3	9,7	2,5	***67,0***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Vållande till kropps-skada/sjukdom	Dagsböter	90,3	1,5		***72,1***
	Fängelse	3,5	74,2	77,1	***18,0***
	Skyddstillsyn	0,5	18,6	18,7	***4,2***
	Villkorlig dom	5,7	5,7	4,2	***5,7***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Framkallande av fara för annan	Dagsböter	33,3	5,6		***14,8***
	Fängelse	44,4	55,6	100	***51,9***
	Skyddstillsyn	11,1	16,7		***14,8***
	Villkorlig dom	11,1	22,2		***18,5***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Vårdslöshet i trafik	Dagsböter	38,6			***30,0***
	Fängelse	30,0	80,0	82,4	***41,1***
	Skyddstillsyn	12,9	15,0	17,6	***13,3***
	Villkorlig dom	18,6	5,0		***15,6***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Olovlig körning	Dagsböter	66,7			***54,5***
	Fängelse		100		***18,2***
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom	33,3			***27,3***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Rattfylleri	Dagsböter		81,8		***81,8***
	Fängelse				
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom		18,2		***18,2***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Grovt rattfylleri	Dagsböter				
	Fängelse		60,9	60,9	***60,9***
	Skyddstillsyn		32,8	32,8	***32,8***
	Villkorlig dom		6,3	6,3	***6,3***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***
Smitning	Dagsböter	35,7	50,0		***37,5***
	Fängelse	35,7	50,0	100	***37,5***
	Skyddstillsyn				
	Villkorlig dom	28,6			***25,0***
Totalt		***100***	***100***	***100***	***100***

Tabell 7.7 Antal.

Antal		***Straffskalan***					
	Dömd i fängelse för	***½ år***	***1 år***	***2 år***	***4 år***	***6 år***	***Totalt***
Inte rattfulla	**Vållande till annans död**			17		18	***35***
	Vållande till kroppsskada/sjuk-dom	1			16		***17***
	Framkallande av fara för annan			4			***4***
	Vårdslöshet i trafik			14			***14***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning	1	3				***4***
Totalt		***2***	***3***	***35***	***16***	***18***	***74***
Rattfulla	**Vållande till annans död**			1		14	***15***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	1			13		***14***
	Framkallande av fara för annan			4			***4***
	Vårdslöshet i trafik			1			***1***
	Olovlig körning	2					***2***
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning						
Totalt		***3***		***6***	***13***	***14***	***36***
Grovt rattfulla	**Vållande till annans död**			4		67	***71***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom				107		***107***
	Framkallande av fara för annan						
	Vårdslöshet i trafik			2			***2***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri			25			***25***
	Smitning						
Totalt				***31***	***107***	***67***	***205***
Summa		***5***	***3***	***72***	***136***	***99***	***315***

Tabell 7.8 Andel.

Procent		***Straffskalan***					
	Dömd i fängelse för:	***½ år***	***1 år***	***2 år***	***4 år***	***6 år***	***Totalt***
Inte rattfulla	**Vållande till annans död**			48,6		51,4	***100***
	Vållande till kropps-skada/sjukdom	5,9			94,1		***100***
	Framkallande av fara för annan			100			***100***
	Vårdslöshet i trafik			100			***100***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning	25,0	75,0				***100***
		2,7	***4,1***	***47,3***	***21,6***	***24,3***	***100***
Rattfulla	**Vållande till annans död**			6,7		93,3	***100***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	7,1			92,9		***100***
	Framkallande av fara för annan			100			***100***
	Vårdslöshet i trafik			100			***100***
	Olovlig körning	100					***100***
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning						
Totalt		***8,3***		***16,7***	***36,1***	***38,9***	***100***
Grovt rattfulla	**Vållande till annans död**			5,6		94,4	***100***
	Vållande till kropps-skada/sjukdom				100		***100***
	Framkallande av fara för annan						***100***
	Vårdslöshet i trafik			100			***100***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri			100			***100***
	Smitning						***100***
Totalt				***15,1***	***52,2***	***32,7***	***100***
Summa		***1,6***	***1,0***	***22,9***	***43,2***	***31,4***	***100***

Tabell 7.9 Antal.

Antal dagar i fängelse		***Straffskalan***					
	Dömd i fängelse för:	***½ år***	***1 år***	***2 år***	***4 år***	***6 år***	***Totalt***
Inte rattfulla	**Vållande till annans död**			2 410		8 455	***10 865***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	60			4 930		***4 990***
	Framkallande av fara för annan			480			***480***
	Vårdslöshet i trafik			2 160			***2 160***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning	30	330				***360***
		90	***330***	***5 050***	***4 930***	***8 455***	***18 855***
Rattfulla	**Vållande till annans död**			90		6 545	***6 635***
	Vållande till kropps-skada/sjukdom	30			3 290		***3 320***
	Framkallande av fara för annan			270			***270***
	Vårdslöshet i trafik			545			***545***
	Olovlig körning	180					***180***
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning						
Totalt		***210***		***905***	***3 290***	***6 545***	***10 950***
Grovt rattfulla	**Vållande till annans död**			1 025		29 180	***30 205***
	Vållande till kropps-skada/sjukdom				20485		***20485***
	Framkallande av fara för annan			180			***180***
	Vårdslöshet i trafik						
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri			2 764			***2 764***
	Smitning						
Totalt				***3 969***	***20 485***	***29 180***	***53 634***
Summa		***300***	***330***	***9 924***	***28 705***	***44 180***	***83 439***

Tabell 7.10 Antal,

Medel dagar i fängelse		***Straffskalan***					
	Dömd i fängelse för:	***½ år***	***1 år***	***2 år***	***4 år***	***6 år***	***Totalt***
Inte rattfulla	**Vållande till annans död**			142		470	***310***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	60			308		***294***
	Framkallande av fara för annan			120			***120***
	Vårdslöshet i trafik			154			***154***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning	30	110				***90***
		45	***110***	***144***	***308***	***470***	***255***
Rattfulla	**Vållande till annans död**			90		468	***442***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	30			253		***237***
	Framkallande av fara för annan			68			***68***
	Vårdslöshet i trafik			545			***545***
	Olovlig körning	90					***90***
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning						
Totalt		***70***		***151***	***253***	***468***	***304***
Grovt rattfulla	**Vållande till annans död**			256		436	***425***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom				191		***191***
	Framkallande av fara för annan			90			***90***
	Vårdslöshet i trafik						
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri			111			***111***
	Smitning						
Totalt				***128***	***191***	***436***	***262***
Summa		***60***	***110***	***138***	***211***	***446***	***265***

Tabell 7.11 Andel.

Andel %		***Straffskalan***					
	Dömd i fängelse för:	***½ år***	***1 år***	***2 år***	***4 år***	***6 år***	***Totalt***
Inte rattfulla	**Vållande till annans död**			19,4		21,4	***21,0***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	33,3			21,1		***21,2***
	Framkallande av fara för annan			16,4			***16,4***
	Vårdslöshet i trafik			21,1			***21,1***
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning	16,7	30,1				***28,2***
		25	***30,1***	***19,8***	***21,1***	***21,4***	***21,0***
Rattfulla	**Vållande till annans död**			12,3		21,3	***21,1***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom	16,7			17,3		***17,3***
	Framkallande av fara för annan			9,2			***9,2***
	Vårdslöshet i trafik			74,7			***74,7***
	Olovlig körning	50,0					***50,0***
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri						
	Smitning						
Totalt		***38.9***		***20,7***	***17,3***	***21,3***	***20,1***
Grovt rattfulla	**Vållande till annans död**			35,1		19,9	***20,2***
	Vållande till kroppsskada/sjukdom				13,1		***13,1***
	Framkallande av fara för annan			12,3			***12,3***
	Vårdslöshet i trafik						
	Olovlig körning						
	Rattfylleri						
	Grovt Rattfylleri			15,1			***15,1***
	Smitning						
Totalt				***17,5***	***13,1***	***19,9***	***16,5***
Summa		***33.3***	***30,1***	***18,9***	***14,5***	***20,4***	***17,8***

Ordlista

(Åklagarmyndigheten)

Brott

Ett brott är en handling eller underlåtenhet att handla som är belagd med straff i svensk lag.

Brottsbalken

Brottsbalken (BrB) innehåller den viktigaste straffrättsliga lagstiftningen, t.ex. våldsbrott, förmögenhetsbrott och sexualbrott. Utöver brottsbalken finns flera andra strafflagar, som till exempel narkotikastrafflagen och miljöbalken.

Böter

Böter är det mildaste straffet och betalas i pengar.

Det finns tre former av böter: dagsböter, normerade böter och penningböter.

Penningböter är bestämda till ett visst engångsbelopp, t.ex. gäller det många trafikbrott.

Normerade böter bestäms enligt en särskild beräkningsgrund och används mycket sällan. Dagsböter bestäms till ett visst antal beroende på hur allvarligt brottet är och där storleken av varje dagsbot beror på den bötfälldes ekonomiska situation.

Ordningsbot är en typ av böter som får utfärdas av polis eller tulltjänsteman i enklare fall, t.ex. vid trafikbrott.

Böter (dagsböter, penningböter eller normerade böter) utdöms genom dom eller strafföreläggande. Bötesbeloppet beräknas och betalas på olika sätt beroende på typ av böter. Även polisen och tullen kan till exempel i trafiksammanhang utfärda böter, så kallad ordningsbot. Böter som inte betalas får, om inte annat föreskrivet, förvandlas till fängelse i lägst fjorton dagar och högst tre månader enligt bestämmelserna i bötesverkställighetslagen. Böter tillfaller staten.

Dagsböter

Bötesstraff, där böternas antal bestäms efter brottets svårhetsgrad, och varje dagsbots storlek fastställs med hänsyn till den dömde personens ekonomiska förhållanden.

Antalet dagsböter kan vara minst 30 och högst 150 (som gemensamt straff för flera brott högst 200). Beloppet för varje dagsbot kan variera mellan 30 och 1 000 kronor.

Minsta totala bötesbelopp är 450 kronor.

Dom

Med dom avses i statistiken en fällande dom i tingsrätt. Domarna redovisas oavsett om de överklagats eller inte. Det innebär att en person som dömts i tingsrätt, men frikänts i

hovrätt, kommer att redovisas som dömd i statistiken. En person som friats i tingsrätt, men fällts i hovrätt kommer över huvud taget inte med i statistiken.

Frihetsberövande

Att beröva någon frihet, t.ex. genom anhållande, häktning och fängelse.

Den som utan lagstöd för bort, spärrar in eller på något annat sätt berövar en person friheten gör sig skyldig till olaga frihetsberövande.

Fängelse

Fängelse kan vara i minst 2 veckor och högst 18 år eller livstid. Nästan ingen som har en längre strafftid än 2 månader avtjänar hela denna tid, utan friges villkorligt.

Huvudbrott

En person kan lagföras för flera brott i en lagföring. I statistiken redovisas dock endast det brott som har det strängaste straffet i straffskalan, det så kallade huvudbrottet. Detta innebär att statistiken ger en underredovisning av flertalet brott, framförallt av de mer lindriga brotten. För huvuddelen av dessa fall utdöms en gemensam påföljd för samtliga brott. Endast i ett fåtal fall finns referenser som pekar ut vilket brott som lett till vilken påföljd. Vanligtvis kan man således inte avgöra vilken påföljd som utdömts för ett enskilt brott. För att man i statistiken ska kunna redovisa påföljden efter brott används huvudbrotts- och huvudpåföljdsprincipen.

Som huvudbrott väljs det brott i en lagföring som har den strängaste straffskalan. Om två brott har samma straffskala väljs slumpmässigt ett av brotten som huvudbrott.

Huvudbrottsprincipen innebär att redovisningen av antalet personer lagförda för en enskild brottstyp är en minimiskattning. De brott som har ett lågt straffvärde och ofta begås i samband med andra brott och därmed sällan kategoriseras som huvudbrott, blir underrepresenterade i statistiken. Med huvudbrott avses, i de fall de förekommer flera brott i en lagföring, det brott som har den strängaste straffskalan. Om lagföringen rör ett enstaka brott utgör detta huvudbrott

Huvudpåföljd

På liknande sätt som för brotten (se huvudbrott), kan flera påföljder utdömas för ett brott. Som regel väljs den strängaste påföljden i domen som huvudpåföljd. Påföljderna rangordnas efter grad av ingripande med fängelse först och påföljd eftergiven sist. I de fall där referenser förekommer mellan brotten och påföljderna, väljs den påföljd som huvudbrottet lett till, även om det finns en annan, mer ingripande påföljd i domen.

Kontraktsvård

Kontraktsvård är en form av skyddstillsyn, där domstolen föreskriver att den dömde ska följa en särskild behandlingsplan. Påföljden har funnits sedan den 1 januari 1988. Påföljdsformen är främst avsedd för drogmissbrukare när det finns ett klart samband mellan missbruk och brott och den dömde ska dömas till fängelse.

Lagförda personer

Begreppet lagförd person innebär i statistiken förenklat någon som har förklarats skyldig till brott i domstol eller genom s.k. lagföringsbeslut utanför domstol (se lagföring). En och samma person redovisas i statistiken för varje enskilt lagföringsbeslut som denne erhållit under ett kalenderår (s.k. bruttoredovisning). Om flera personer ingår i samma dom redovisas varje enskild person separat i statistiken.

Lagföring

Begreppet lagföring innebär förenklat att en person har förklarats skyldig till ett brott. Detta kan ske genom att en åklagare meddelar åtalsunderlåtelse eller utfärdar ett strafföreläggande som godkänns av personen eller att personen fälls i domstol (fällande dom). Även ordningsbot utfärdad av polis eller tull omfattas av lagföringsbegreppet. Denna statistik redovisas dock separat. En person kan förekomma i statistiken flera gånger under samma år om personen lagförts vid flera tillfällen under året (bruttoredovisning). Om flera personer ingår i samma lagföring redovisas varje person som en enhet för sig.

Minderårig

Person som inte är straffmyndig, det vill säga under 15 år. Minderåriga kan inte lagföras och de redovisas varken i statistiken över personer misstänkta för brott, statistiken över personer lagförda för brott eller kriminalvårdsstatistiken.

Ordningsbot

Ordningsbot är en typ av böter som får utfärdas av polisman eller tulltjänsteman. Åklagarmyndigheten (ÅM) bestämmer i samråd med Rikspolisstyrelsen (RPS) vilka brottstyper som ska omfattas av ordningsboten. Endast brott med penningböter eller normerade böter i straffskalan kan komma i fråga för ordningsbot. Ordningsbot redovisas endast summariskt till BRÅ och redovisas därför separat.

Påföljd

Sammanfattande benämning för fängelse, sluten ungdomsvård, böter, villkorlig dom, skyddstillsyn och överlämnande till särskild vård. Överlämnande till särskild vård kan innehålla en föreskrift om ungdomstjänst.

Vissa påföljder kan förenas med samhällstjänst. Fängelsestraffet kan verkställas genom intensivövervakning med elektronisk kontroll (fotboja).

Påföljdseftergift

Domstolsbeslut att påföljd inte ska utgå trots en fällande dom. Påföljdseftergift får beslutas bara om det finns alldeles speciella skäl, t.ex. att den tilltalade är mycket ung eller själv blivit allvarligt skadad vid brottet.

Rattfylleri och Grovt rattfylleri

Det är när man har kört bil och varit onykter.

I Sverige är gränsen för rattfylleri 0,2 promille alkohol i blodet eller 0,1 Mg/liter utandningsluft. Med grovt rattfylleri menas att man har 1,0 promille eller mer i blodet, respektive 0,5 Mg/liter utandningsluft. Gränserna för rattfylleri varierar i olika länder i Europa (bilaga 4).

Även om du haft en annan drog än alkohol eller ett läkemedel innehållande narkotiskt preparat i kroppen, betraktas det som rattfylleri eller grovt rattfylleri.

Rättspsykiatrisk vård

Om den som har begått ett brott lider av en allvarlig psykisk störning får rätten överlämna honom eller henne till rättspsykiatrisk vård om påföljden inte kan stanna vid böter.

Detta under förutsättning att det med hänsyn till personens psykiska tillstånd och personliga förhållanden i övrigt är påkallat att personen är intagen på en sjukvårdsinrättning för psykiatrisk vård, som är förenad med frihetsberövande och annat tvång. Rätten får besluta att särskild utskrivningsprövning ska äga rum vid vården om det finns risk för att personen i fråga återfaller i brottslighet, som är av allvarligt slag, till följd av den psykiska störningen.

Samhällstjänst

Samhällstjänst innebär en skyldighet att utföra oavlönat arbete i lägst 40 och högst 240 timmar. Samhällstjänst kan utfärdas i samband med skyddstillsyn och från och med år 1999 också villkorlig dom.

Skyddstillsyn

Skyddstillsyn är en påföljd som innebär en prövotid under tre år varunder den dömde ska vara skötsam och försörja sig efter förmåga. Personen är under övervakning minst ett år. Övervakningen upphör normalt efter ett år om inte den dömde av särskilda skäl anses vara i behov av förlängd övervakning. Under övervakningen kan den dömde meddelas föreskrift om missbruksvård med mera, som han eller hon är skyldig att följa. Skyddstillsyn får utdömas för ett brott, där rätten anser att påföljden inte kan stanna vid böter. Påföljden kan förenas med böter, fängelse eller samhällstjänst och fortgår under en prövotid av tre år. Vid val av påföljd ska rätten som skäl för skyddstillsyn beakta om det finns anledning att anta att denna påföljd kan bidra till att den tilltalade avhåller sig från fortsatt brottslighet. Om den dömde missköter sig kan han få ändrade eller nya föreskrifter eller en varning. Den dömde kan också i vissa fall omhändertas i högst fjorton dagar. Vid allvarlig misskötsamhet kan skyddstillsynen komma att upphävas och ersättas av en annan påföljd, till exempel fängelse.

Sluten ungdomsvård

Påföljden innebär att ungdomar under 18, år som begått allvarliga brott, kan dömas till sluten ungdomsvård i stället för fängelse. Statens institutionsstyrelse (SiS) ansvarar för

verkställigheten, som sker på särskilda ungdomshem. Reformen infördes år 1999 och syftet med den är att minimera de skadeverkningar som en vistelse i fängelse kan ge ungdomar.

Strafföreläggande

Strafföreläggande utfärdas av åklagare, i de flesta fall i form av böter. Från och med år 1997 kan även villkorlig dom enskilt eller i kombination med böter utfärdas. Om det finns förutsättningar för det bör åklagaren utfärda strafföreläggande för den misstänkte i stället för att väcka åtal (SFS, Svensk författningssamling 1970:60). Strafföreläggande kan utfärdas för brott där böter ingår i straffskalan. För att ett strafföreläggande ska vinna laga kraft, måste det godkännas av den misstänkte. I statistiken över uppklarade brott och misstänkta personer redovisas utfärdade strafföreläggande och i lagförings-statistiken redovisas godkända strafföreläggande.

Straffskala

Den gräns nedåt och uppåt som lagen anger som påföljd för ett visst brott. Kallas också strafflatitud.

Ungdomstjänst

Ungdomstjänst innebär oavlönat arbete eller deltagande i en särskilt anordnad verksamhet i lägst 20 och högst 100 timmar, om den tilltalade samtycker till det. Påföljden kan ges i samband med överlämnande till vård inom socialtjänsten.

Villkorlig dom

Villkorlig dom innebär en prövotid på två år, under vilken personen ska vara skötsam och efter förmåga försöka försörja sig själv. Rätten får döma till villkorlig dom om påföljden inte bedöms kunna stanna vid böter. Påföljden kan förenas med böter och samhällstjänst.

Villkorlig frigivning

Personer som avtjänat fängelsestraff överstigande två månader upp till och med ett år ska som regel friges efter två tredjedelar av tiden. Dock ska minst två månader avtjänas.

För personer med en fängelsestrafftid över ett år respektive över två år gäller andra bestämmelser om hur stor del som ska avtjänas. Den som friges villkorligt ställs under en prövotid av ett år och i undantagsfall upp till tre år. Vid misskötsamhet under prövotiden kan personen på nytt tas in i anstalt, antingen genom beslut av övervakningsnämnd eller genom ny dom.

Åtalsunderlåtelse

Åklagaren kan i vissa fall besluta att inte väcka åtal trots att den misstänkte bedöms vara skyldig till brottet, så kallad åtalsunderlåtelse. Anledningen är ofta att brottet är lindrigt och att personen i stället åtalas för ett annat, grövre brott, eller att personen är ung.

Åtalsunderlåtelse kan utfärdas enligt särskilda lagrum (se bilaga 3).

Återfall

En person som fått en påföljd (eller åtalsunderlåtelse) och lagförs för ett nytt brott inom en viss tidsperiod sägs återfalla i brottslighet. Man brukar ange hur många procent av en viss grupp som återfallit (återfallsandelen, återfallsprocent, återfallsfrekvens).

Övervakning

Personer som har dömts till skyddstillsyn eller är villkorligt frigivna kan stå under övervakning av frivården en viss tid. Personen ska då följa vissa föreskrifter och kan få hjälp och stöd från frivården.

Lagförändringsförslag

14 september 2006
Justitiedepartementet

Regeringen skärper straffet för rattfylleri

Rattfylleri utgör ett avgörande hinder mot att radikalt minska trafikdöden i enlighet med den nollvision riksdagen har antagit. I syfte att ytterligare skärpa lagstiftningen mot rattfylleri och andra grova trafikbrott som årligen orsakar många dödsfall och skador, beslutar regeringen i dag om en lagrådsremiss som innehåller flera olika åtgärder.

En skärpt syn på vållandebrott som skett vid rattfylleri och andra allvarliga trafikbrott införs. Det införs två nya straffbestämmelser i trafikbrottslagen – vållande till annans död vid fordonstrafik och vållande till kroppsskada eller sjukdom vid fordonstrafik.

Brotten ska ha ett högre straffminimum än de generella bestämmelserna i brottsbalken om brottet skett i samband med rattfylleri eller grov vårdslöshet i trafik.

Det ska vara möjligt för polisen att begära att blodprov tas på alla förare som varit inblandad i en trafikolycka.

Personal inom hälso- och sjukvården samt socialtjänsten ska alltid ha möjlighet att kontakta polis för att avvärja ett förestående rattfylleribrott eller förhindra ett pågående.

Det är viktigt att vi markerar allvaret i att orsaka någons död genom rattfylleri, säger justitieminister Thomas Bodström. Det är också viktigt att polisen får alla möjligheter att utreda misstänkta rattfylleribrott.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 april 2007.

14 september 2007
Justitiedepartementet

Skärpt straff för vållande till annans död

I promemorian lämnas förslag till en straffskärpning beträffande brottet vållande till annans död. Det föreslås att minimistraffet för vållande till annans död, grovt brott, höjs från dagens nivå på fängelse sex månader till fängelse i ett år. Den nya straffskalan för det grova brottet föreslås således löpa från fängelse ett år till fängelse sex år. Någon motsvarande straffskärpning för vållande till kroppsskada eller sjukdom föreslås inte.

Vållande till annans död respektive vållande till kroppsskada eller sjukdom begås ofta i kombination med något annat brott, t.ex. rattfylleri eller misshandel. Det finns en allt mindre acceptans för att människor dödas eller skadas allvarligt i trafiken. Regeringen har på olika sätt givit uttryck för sin vilja att stärka skyddet för den enskildes person. I promemorian görs bedömningen att det därför finns skäl att anlägga en skärpt syn beträffande påtagliga och medvetna risktaganden i förhållande till andra människors liv.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 januari 2009.

www.vti.se
vti@vti.se

VTI är ett oberoende och internationellt framstående forskningsinstitut som arbetar med forskning och utveckling inom transportsektorn. Vi arbetar med samtliga trafikslag och kärnkompetensen finns inom områdena säkerhet, ekonomi, miljö, trafik- och transportanalys, beteende och samspel mellan människa-fordon-transportsystem samt inom vägkonstruktion, drift och underhåll. VTI är världsledande inom ett flertal områden, till exempel simulatorteknik. VTI har tjänster som sträcker sig från förstudier, oberoende kvalificerade utredningar och expertutlåtanden till projektledning samt forskning och utveckling. Vår tekniska utrustning består bland annat av körsimulatorer för väg- och järnvägstrafik, väglaboratorium, däckprovnings-anläggning, krockbanor och mycket mer. Vi kan även erbjuda ett brett utbud av kurser och seminarier inom transportområdet.

VTI is an independent, internationally outstanding research institute which is engaged on research and development in the transport sector. Our work covers all modes, and our core competence is in the fields of safety, economy, environment, traffic and transport analysis, behaviour and the man-vehicle-transport system interaction, and in road design, operation and maintenance. VTI is a world leader in several areas, for instance in simulator technology. VTI provides services ranging from preliminary studies, highlevel independent investigations and expert statements to project management, research and development. Our technical equipment includes driving simulators for road and rail traffic, a road laboratory, a tyre testing facility, crash tracks and a lot more. We can also offer a broad selection of courses and seminars in the field of transport.

vti

HUVUDKONTOR/HEAD OFFICE
LINKÖPING
POST/MAIL SE-581 95 LINKÖPING
TEL +46(0)13 20 40 00
www.vti.se

BORLÄNGE
POST/MAIL BOX 920
SE-781 29 BORLÄNGE
TEL +46 (0)243 446 860

STOCKHOLM
POST/MAIL BOX 55685
SE-102 15 STOCKHOLM
TEL +46 (0)8 555 770 20

GÖTEBORG
POST/MAIL BOX 8072
SE-402 78 GÖTEBORG
TEL +46 (0)31 750 26 00